

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Turismiosakond

Gea Luik

**VABATAHTLIKU TÖÖ TURISMI
ARENDUSVÕIMALUSED EESTI
TEENUSEPAKKUJATE NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Margrit Kärp, MBA

Pärnu 2023

Soovitan suunata kaitsmisele

(allkirjastatud digitaalselt)

Margrit Kärp

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Tamm

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Gea Luik

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Vabatahtliku töö turismi arendamine	8
1.1. Vabatahtliku töö turismi areng ja suundumused	8
1.2. Vabatahtliku töö turistidele suunatud turismitooted ja -teenused	15
1.3. Vabatahtliku töö turistide ootused ja vajadused	18
2. Vabatahtliku töö turismi arendamine Eesti teenusepakkujate näitel	22
2.1. Vabatahtliku töö turismisektori ülevaade ja uuringu kirjeldus	22
2.2. Uuringu tulemused ja analüüs	29
2.2.1. Kvalitatiivne uuring võõrustajatega	29
2.2.2. Kvantitatiivne uuring vabatahtliku töö turistidega	34
2.3. Järeldused ja ettepanekud vabatahtliku töö turismi arendamiseks	38
Kokkuvõte	44
Viidatud allikad	47
Lisa 1. Intervjuu küsimused võõrustajale	52
Lisa 2. Küsimustik vabatahtliku töö turistile	53
Lisa 3. Kodeeritud märksõnad intervjuudest	54
Lisa 4. Kodeeritud märksõnad küsimustikust	55
Summary	56

SISSEJUHATUS

Käesolev lõputöö keskendub vabatahtliku töö turismi arengule ja suundumustele ning võimalustele vabatahtliku töö turismi arendamiseks Eestis.

Turism on oluline valdkond, mis toob majanduslikku kasu ja arengut kõikides maailma riikides. Ülemaailmsed kestliku arengu eesmärgid, COVID-19 pandeemia mõju turismisektorile ja kasvav keskkonnateadlikkus on tugevalt muutnud inimeste suhtumist reisimisse. (Gutierrez, 2021, lk 1) Seetõttu on tähelepanu alla võetud kestlik turism kui turismivorm, mis täielikult arvestab praegusi ja tulevasi majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnamõjusid, rahuldades külastajate, majandussektori, keskkonna ja vastuvõtivate kogukondade vajadusi (UNWTO, *n.d.*).

Paljud turistid ei otsi enam tüüpilist ranna- või linnapuhkust, vaid valivad kestlikumate turismivormide vahel. Viimase kolmekümne aasta jooksul on üks kestliku turismi vorme – vabatahtliku töö turism – muutunud järjest populaarsemaks ja seda eelkõige noorte seas, kes soovivad maailmale ja kogukonnale midagi pakkuda, samal ajal ise maailma näha ja avastada (Mertens, 2022, lk 2). Vabatahtliku töö turism (inglise keeles *volunteer tourism* või *voluntourism*) on turismivorm, mille korral reisijad teevad vabatahtlikku tööd, et abistada kogukonda või keskkonda reisisihtkohas, mida külastatakse. Vabatahtliku töö turism ühendab reisimise vabatahtliku tööga, meelitades ligi inimesi, kes otsivad vastastikku kasulikku turismikogemust, mis aitaks kaasa mitte ainult nende isiklikule arengule, vaid ka positiivselt sotsiaalsele, looduslikule või majanduslikule keskkonnale. Seetõttu peetakse vabatahtliku töö turismi ka kestlikuks turismivormiks, kuna kogemusest saavad kasu nii vabatahtlikud kui ka võõrustaja ja tema kogukond. (Raymond & Hall, 2008, lk 530)

Vabatahtliku töö turism on muutunud aastatega järjest kättesaadavamaks, teenusepakkujaid ehk võõrustajaid, kes pakuvad tööd vabatahtliku töö turistidele lisandub pidevalt ja üle maailma. Selle valdkonna käive on aastas ligi kaks miljardit

USA dollarit ning hinnanguliselt on vabatahtliku töö turiste umbes kümme miljonit. Samas on raske hinnata selle turismivormi täpset suurust, kuna mõiste „vabatahtliku töö turism“ kohta leidub teaduskirjanduses mitmeid erinevaid määratlusi. (Thompson, 2021, lk 780) Vabatahtliku töö turismi on kirjeldatud reisikorraldaja vaatenurgast kui reiskogemust, kus pakutakse reisijatele võimalust osaleda valikulises ekskursioonis, milles on nii vabatahtliku töö osa kui ka kultuuriline vahetus kohaliku elanikkonnaga. Teiste autorite poolt on vabatahtliku töö turismi defineeritud reisi, mis keskendub ainult vabatahtlikule tööle. Veel on määratletud vabatahtliku töö turismi vabatahtliku vaatepunktist, viidates ideele, et see hõlmab endas vaba aega ja see toimub väljaspool osaleja tavapärast igapäevaelu. (Wearing & McGehee, 2013, lk 121)

Vabatahtliku töö turismi protsessis osalevad vabatahtlike turismiorganisatsioonid, vabatahtliku töö turistid ja võõrustaja ning tema kogukond, keda peetakse ka üheks kõige olulisemaks lülits. Seni on veel üsna vähe uuritud vabatahtliku töö turiste vastuvõtvaid huvigruppe ehk võõrustajaid ja võõrustaja kogukondi. Vabatahtliku töö turism on jõudsalt arenenud just tänu ärilistele eesmärkidele (Stainton, 2016, lk 257), samas peaks see eelkõige keskenduma tehtavale tööle ja kogukondade hüvede kasvatamisele (Hertwig & Lusby, 2021, lk 15). Probleem seisnebki selles, et keskendutakse ainult kliendi ehk vabatahtlike turistide ootustele ja vajadustele ning võõrustajad ja nende kogukonnad jäävad tahaplaanile. Selline olukord võib tekkida, kui vabatahtliku töö turismile suunatud projekti korraldab eraettevõtte, mis võib olla eelkõige huvitatud kasumi teenimisest. (Guttentag, 2009, lk 541). See võib luua olukorra, kus vabatahtliku töö turistidel puudub kvalifikatsioon ja eriväljaõpe ehk pole piisavalt teadmisi tehtava töö kohta ning selle tulemusel võib töö kvaliteet kannatada. Lisaks hõivavad vabatahtlikud paljud tööd ära, mida saaks kohalikud teha. Vabatahtliku töö turistide lühiajaline kohalolek võib põhjustada koordineerimata tegevusi projektide elluviimisel, lisaks on osade vabatahtlike põhiliseks motivaatoriks isiklikud huvid ning teiste aitamist ei peetagi nii väga oluliseks. (Khetagurova *et al.*, 2018, lk 2)

Eelnevatest uuringutest selgub, et rohkem on uuritud vabatahtliku töö turistide ootusi ja vajadusi kui võõrustaja omi. Nii vabatahtliku töö turistidel kui ka võõrustajal on oluline roll vabatahtliku töö turismi arengu edus ja jätkusuutlikkuses, seega ainult ühe osapoole

vaatenurga mõistmine annab vaid poole tervikpildist. Seetõttu tuleks täieliku olukorra mõistmiseks uurida antud teemat mõlema osapoole perspektiivist.

Teema on aktuaalne, sest vabatahtliku töö turism on muutumas järjest populaarsemaks. Samas puuduvad piisavad teadmised, kuidas seda turismivormi korraldada nii, et see vastaks mõlema osapoole ootustele ja vajadustele. Probleemist tulenevalt seatakse probleemküsimuseks: millised võimalused on vabatahtliku töö turismi arendamiseks?

Käesolevas lõputöös püütakse vastuseid leida Eestis vabatahtliku töö turismi võõrustajate ja vabatahtliku töö turistide uuringu toel.

Lõputöö eesmärgiks on tuginedes teoreetilistele allikatele ja lõputöö uuringu tulemustele, teha teenusepakujatele ettepanekuid vabatahtliku töö turismi arendamiseks Eestis.

Eesmärgi saavutamiseks püstitatakse lõputöö uurimisküsimusteks:

1. Kuidas on korraldatud vabatahtliku töö turism Eestis?
2. Kuidas saaks Eestis arendada vabatahtliku töö turismi võttes arvesse nii vabatahtlike turistide kui ka võõrustaja ootusi ja vajadusi?

Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks seatakse järgmised uurimisülesanded:

- kirjeldada vabatahtliku töö turismi arengut ja suundmusi;
- kirjeldada vabatahtliku töö turistidele suunatud tootepakette ja teenuseid;
- anda ülevaade vabatahtliku töö turistide ootustest ja vajadustest;
- ette valmistada ja läbi viia vabatahtliku töö turismi võõrustajate ning turistide uuring;
- analüüsida uuringu tulemusi;
- teha järeldused ja ettepanekud vabatahtliku töö turismiteenuste ja -toodete arendamiseks Eestis.

Selleks, et vabatahtliku töö turism oleks jätkusuutlik, on vaja uurida, mida oleks vaja parendada ja arendada, et see vastaks mõlema osapoole ootustele ning vajadustele. Lõputöö eesmärgi täitmiseks viiakse läbi võõrustajate ja vabatahtliku töö turistide uuring. Uuringus kasutatakse andmekogumise meetoditena kombineeritult

kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid meetodeid. Kuna võõrustaja ootusi ja vajadusi on teaduskirjanduses käsitletud vähe, siis tuleb eriti keskenduda nende uurimisele. Seepärast kasutakse andmekogumise meetodina poolstruktureeritud intervjuud ja vabatahtliku töö turistide uurimisel ankeetküsitlust.

Töö on jaotatud kahte peatükki, millest esimeses kirjeldatakse vabatahtliku töö turismi arengut ja suundumusi, vabatahtlikele suunatud tootepakette ja teenuseid ning analüüsitakse vabatahtlike turistide ootusi ja vajadusi. Lõputöö teoreetilise osa koostamisel toetutakse erinevatele temakohastele teadusartiklitele ja varasemalt läbiviidud uuringutele. Tähtsamateks teadusartiklite autoriteks on Lee, Chang, Taplin, Wearing, McGehee, Coghlan. Lõputöö teises peatükis antakse ülevaade Eesti vabatahtliku töö turismis tegutsevatest võõrustajatest ja kirjeldatakse läbiviidud uuringut. Lõputöös tehakse tuginedes teooriale ja uuringu tulemustele järeldused ja ettepanekud vabatahtliku töö turismi arendamiseks Eestis nii võõrustaja kui ka vabatahtliku turistide ootuste ja vajaduste põhjal.

1. VABATAHTLIKU TÖÖ TURISMI ARENDAMINE

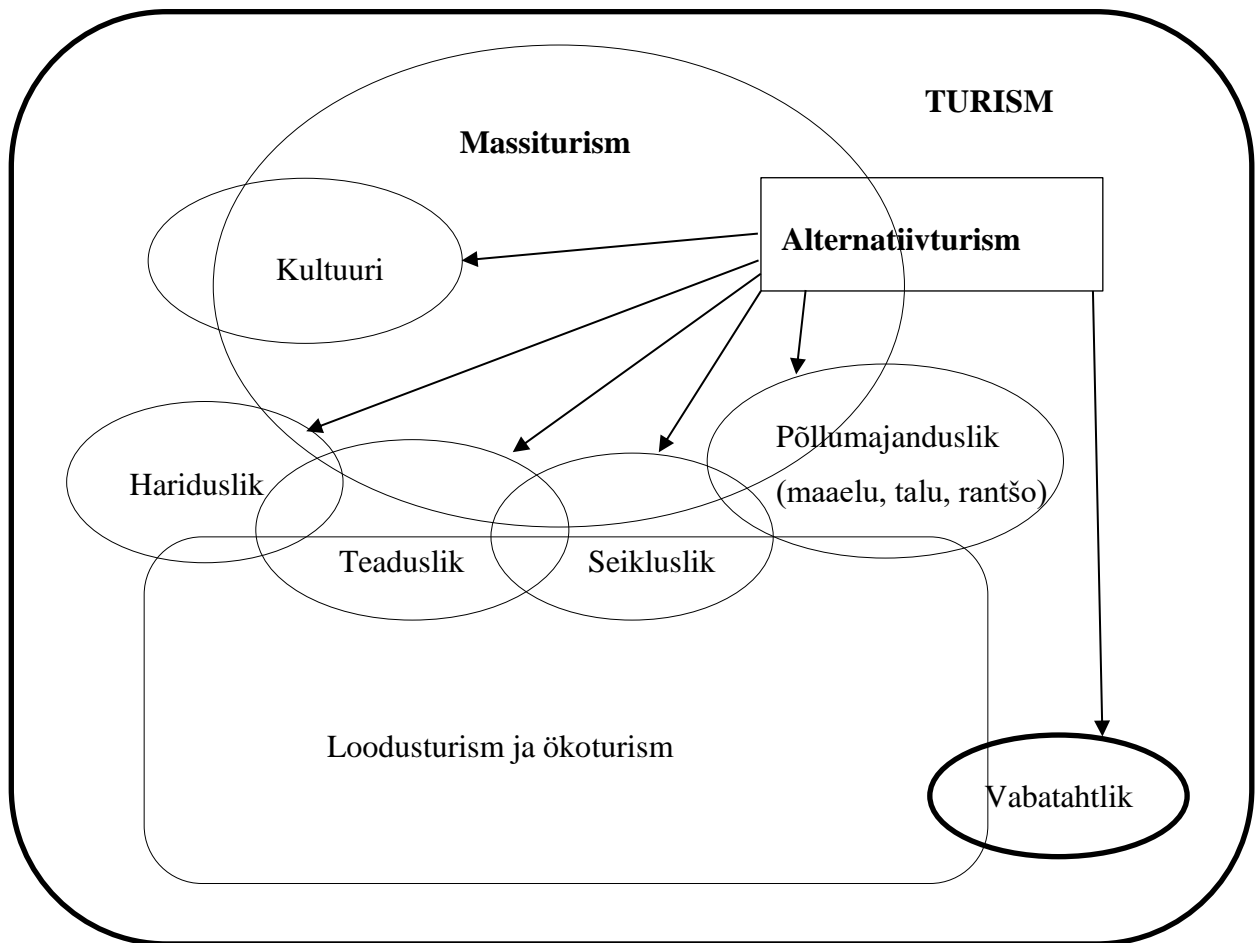
1.1. Vabatahtliku töö turismi areng ja suundumused

Selles alapeatükis kirjeldab töö autor vabatahtliku töö turismi arengut ja suundumusi, tuues välja antud turismiliigi leviku ning trendid maailmas.

Viimastel aastakümnetel on massiturismi populaarsus järjest kasvanud. See on paljudes riikides toonud kaasa kultuurilise ja sotsiaalse keskkonna seisundi halvenemise, rahalise kasumi ebahühtlase jaotuse, soodustab suurriikide kaudset kontrolli vähemarenenud riikide majanduse üle, lisaks ka haiguste levikut. Sellest võib järeldada, et peavoolu massiturism ei ole kaugeltki jätkusuutlik. Alternatiivsed turismivormid, sealhulgas vabatahtliku töö turism, võivad olla palju säästvamad ning aidata ennetada eelnimetatud probleeme. (Lee & Chang, 2020, lk 1820)

Vabatahtliku töö turismi peetakse üheks kiiremini kasvavaks alternatiivturismi vormiks, mida üldjuhul defineeritakse kui inimeste otsust osaleda vabatahtlikuna arendus- või kaitseprojekti (Abreu & Ferreira, 2021, lk 16). Alternatiivne turism, mille tunnuseks on väikesemahulised investeeringud, kohalike elanike elutaseme parendamine ja negatiivsete mõjude vähendamine ning kohalike kaasamine protsessi, seab planeerimise ja arendamise käigus esikohale looduslikud ja kultuurilised ressursid. Alternatiivturismile on iseloomulik, et see põhineb sotsiaalsel ja keskkonnatundlikkusel, eeldab teadmisi looduse kaitsmisest, kohalike inimeste kaasamisest turismitegevusesse, kohalike toodete müügi kasvu ja uute töökohtade tekitamist. Sinna alla saab liigitada veel vaeseid toetava turismi, kogukonnapõhise turismi, ökoturismi ja kestliku turismi. (Ateş, 2022, lk 38). Nimetatud turismiliigid teevad ühiskonnale massiturismist vähem kahju ja neid võib vaadelda kui arengustrateegiat, mis viib säästva arenguni ja keskendub loodusvarade säilitamisele, kohalike ja külastajate lähendamisele, kus kõik osapooled saavad turismitegevusest kasu (Wearing, 2013, lk 12).

Joonisel 1 saab välja lugeda, et vabatahtliku töö turism hõlmab üldiselt teatud tüüpi reisimist, mis jääb massiturismi kontekstist välja ja pigem kuulub alternatiivturismi alla (Wearing, 2004, lk 210). Kuna vabatahtliku töö turism põhineb altruistlikul eetikal, mis tähendab, et vabatahtlikud lähtuvad töö tegemisel omakasupüüdmatust tavast ehk panustavad oma aega ja raha, et abivajajaid aidata. (Coghlan & Fennell, 2009, lk 377) Vabatahtliku töö turistid maksavad reisimise eest teise riiki, kus nad otsustavad kasutada oma vaba aega tähenduslike kogemuste saamiseks. Nad abistavad kogukondi, võimaldades neile asju ja muid eluks vajalike ressursse, aitavad keskkonda taastada ja säilitada või abistavad keskkonna ja ohustatud loomaliikide kaitsega seotud uuringutes. Osad autorid kirjeldavad vabatahtlikku turismi kui isiklikku kogemust sisemise motivatsiooni täitmiseks, mis võib tulla kasuks nii osaleja elule kui võõrustaja kogukonnale. (Lo & Lee, 2011, lk 327) Vabatahtliku töö turism on sageli seotud ökoturismiga (vt joonis 1), kuna paljud projektid ühendavad vabatahtliku töö ja looduskaitse (Lee & Chang, 2020, lk 1828).

Joonis 1. Alternatiivse turismi kontseptuaalne skeem ja selle seos vabatahtliku töö turismiga. Allikas: Stebbins & Graham, 2004, lk 211

Vabatahtliku töö turismi mõju sõltub suuresti vabatahtlike isiksustest ja pühendumusest, eriti oluliseks peetakse vabatahtlike hoolivat suhtumist võõrustaja kogukonda – mida rohkem vabatahtlikud hoolivad võõrustaja kogukonnast, seda suuremat mõju nad avaldavad. (Lee & Chang, 2020, lk 1829). Kogemus vabatahtliku töö turistina võib luua tingimused inimese transformatsiooniks ning mõjutada pikaajaliselt kogemuse saaja hoiakuid ja avatust muudatustele. Vabatahtlik tegevus välismaal ei võimalda mitte ainult isiklikku arengut, vaid aitab vabatahtliku töö turistidel vaadata ka oma kultuuri teise pilguga – hinnata oma kultuuri traditsioone, elustiili, prioriteete ja väärtusi ning samal ajal käituda lugupidavalt teise kultuuri vastu. Seetõttu leitakse, et vabatahtliku töö turism parandab kultuuridevahelist mõistmist ja seda peetakse sageli ka kestliku turismi

vormiks, kuna vabatahtliku töö turist austab sihtkohas kohalikke, kultuuri ning keskkonda. (Kirillova *et al.*, 2015, lk 2)

Viimaste aastate jooksul on paljudes riikides järjest populaarsemaks muutunud sellised vabatahtliku töö projektid, mis aitavad soodustada sotsiaalset käitumist. Huvi vabatahtliku töö vastu aina kasvab, kuna inimesed soovivad järjest rohkem olla sotsiaalselt vastutustundlikumad, keskkonnasõbralikumad ja hoolivamad inimeste vastu, kes on vähem privilegeeritud. Maailmas esineb üha enam sotsiaalseid ja keskkonnaprobleeme ning koostöö erinevate kultuuritaustadega inimeste vahel võib oluliselt parandada üksteisemõistmist ja kujundada ühiseid arusaamasid. (Abreu & Ferreira, 2021, lk 17)

Rahvusvahelise vabatahtliku töö turismi kaudu saab nii materiaalselt kui ka tehniliselt aidata vähemarenenud riike ning toetada sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide lahendamist. Näidetena saab tuua 2001. aasta 11. septembri katastroofi Ameerika Ühendriikides, kus enesetaputerroristid ründasid lennukitega Maailma Kaubanduskeskuse kaksiktorne ja Pentagoni, samuti 2004. aastal Jaapanit tabanud tsunami tagajärgede likvideerimist. (Wearing & McGehee, 2013, lk 121) Samuti asuvad paljud vabatahtliku turismi projektid lõunapoolkeral – Lõuna-Ameerikas, Aasias, Aafrikas ja Okeaanias. Sealsetes riikides on esikohale seatud majandusprobleemid ning keskkonna hoidmisele pööratakse vähem tähelepanu. Vabatahtlikud, kes saavad väljastpoolt kogukonda, saavad jagada oma teadmisi ning inspireerida kohalikke oma keskkonda säästma. Keskkonnaga seonduvaid teadmisi on vaja säästvaks arenguks võõrustaja kogukonnas. Osad vabatahtlikud on näidanud initsiatiivi üles ka keskkonnahoidmise projektides, mis on mõnikord osa vabatahtlike tegevustest sihtkohas. Näiteks vabatahtlikud õpetavad kohalikele lastele taaskasutamist ja keskkonnasõbralikke tavasid, mis aitaksid neil mõista keskkonna kaitsmise vajalikkust. (Lee & Chang, 2020, lk 1823)

Kontseptsioon, kus inimesed reisivad pikki vahemaid selleks, et aidata teisi, ei ole uus – usumisjonärid on selliseid reise ette võtnud juba sadu aastaid. Kaasaegne vabatahtlikuna töötamise fenomen sai alguse 1990. aastatel, kui Briti ja Euroopa noored töötasid kooli vaheaastal vabatahtlikuna Grand Touril teises riigis. Seejärel laienes see teistesse

riikidesse nagu Austraalia ja Ameerika Ühendriigid ning nüüdseks hõlmab vabatahtliku töö turism ka Aasiast ja Aafrikast osalejaid. (Wearing & McGehee, 2013, lk 12)

Vabatahtliku turismi protsessis osalevad peamiselt vabatahtlikud, võõrustaja kogukond ja vabatahtlike turismiorganisatsioonid (Mensah *et al.*, 2021, lk 1). Kõigil neil on oma roll vabatahtlikus turismis. Tuleb siiski märkida, et lisaks tabelis 1 toodud peamistele huvirühmadele võib tulenevalt konkreetsest projektist või vabatahtliku töö turismiteenustest eksisteerida veel huvirühmi.

Võõrustaja kogukonda võib kirjeldada kui "ruumi", kus on omad reeglid ja normaliseeritud käitumisviisid, mis potentsiaalselt aitavad abivajajat (Thompson, 2021, lk 779). Võõrustajad võtavad vastu vabatahtlikke turiste sihtkohas ja võõrustaja kogukonnad peaksid olema esmased kasusaajad vabatahtlike turismis (Ong *et al.*, 2014, lk 2). Oluline on rõhutada, et kavandatud kasusaajad või vabatahtlike turismitegevusi võõrustavad kogukonnad ei ole homogeensed ehk ühesugused. Võõrustavad kogukonnad koosnevad sageli üksikisikutest ja rühmadest, kellel on nii ühised kui ka vastuolulised sotsiaalsed, kultuurilised ja majanduslikud väärtused ja huvid. (Taplin *et al.*, 2014, lk 7) Kogukond võib ka tähendada samas geograafilises piirkonnas elavaid inimesi, kellel on sarnased huvid, ühtekuuluvustunne, ühised kultuurilised või etnilised väärtused või isegi ühine eluviis (Herbold *et al.*, 2020, lk 3).

Tabel 1. Huvirühmade roll vabatahtliku töö turismis

Vabatahtliku töö turismi huvirühmad	Roll vabatahtliku töö turismis
Vabatahtlike turismiorganisatsioon	<ul style="list-style-type: none"> • Värbab ja/või võtab vastu vabatahtlikke • Organiseerib projekte • Korraldab ja/või võõrustab vabatahtlikke • Jälgib vabatahtlike tegevusi • Vahendaja vabatahtliku ja võõrustaja kogukonna vahel • Võib rahastada projekte • Võib kasumit saada projektidest
Võõrustaja kogukond	<ul style="list-style-type: none"> • Võõrustab vabatahtlikke • Vabatahtliku töö turisti kaasamine kogukonda
Vabatahtliku töö turist	<ul style="list-style-type: none"> • Maksab ja/või osaleb projektis
Valitsused ja valitsusasutused	<ul style="list-style-type: none"> • Võib rahastada projekte • Võib kehtestada regulatsioone vabatahtlike turismitegevuses

Allikas: Taplin *et al.*, 2014, lk 884

Samuti on oluline roll valitsustel ja valitsusasutusel, kuna nende ülesandeks võib olla nii projektide rahastamine kui ka regulatsioonide kehtestamine vabatahtlike turismitegevuses. Tavaliselt pakub võõrustaja peamised hüvesid nagu toitlustust ja majutust sihtkohas vabatahtliku töö turistidele, kes teevad tasuta tööd. Sihtkohta reisimine toimub üldiselt vabatahtlike kulul. (Khetagurova *et al.*, 2018, lk 2)

Vabatahtliku töö turismi projekte leidub üle maailma ja neid organiseerivad vabatahtlike turismiorganisatsioonid (vt tabel 2), kuhu kuuluvad eraettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid, heategevusorganisatsioonid, ülikoolid, looduskaitseasutused, usuorganisatsioonid ja valitsused (Guttentag, 2009, lk 538). Suurem osa vabatahtliku turismi projektidest korraldavad tavaliselt valitsusvälised organisatsioonid, kohalikud ühendused või omavalitsused. Neid nimetatakse valitsusvälisteks ja mittetulunduslikeks vabatahtlike turismiorganisatsioonideks. Sellised organisatsioonid mängivad olulist rolli konkreetsetes turismivaldkondades. Nad ei keskendu mitte vabatahtliku töö turistide vajaduste rahuldamisega seotud tegevustele, vaid näevad turismis võimalust luua uusi positiivseid väärtusi ja tegevusi nii vabatahtlikele turistidele kui ka kohalikele kogukondadele. Samuti kajastavad nad paremini kogukondade spetsiifilisi probleeme ja nõudeid ning aitavad luua sihipäraseid tegevusi ja projekte. (Pompurová *et al.*, 2018, lk 3)

Tabel 2. Vabatahtliku töö turismi teenusepakkujad

	Vabatahtliku töö teenusepakkuja tüüp
Vabatahtliku töö teenusepakkujad	<ul style="list-style-type: none"> • Valitsusvälised organisatsioonid • Mittetulundusühingud (sh heategevusorganisatsioonid ja mõned valitsusvälised organisatsioonid) • Ärilised organisatsioonid • Sotsiaalsed ettevõtted • Akadeemilised organisatsioonid • Religioossed rühmad
Tegevuse korraldus	<ul style="list-style-type: none"> • Saatev organisatsioon (võib olla mis tahes ülaltoodud organisatsioonitüüp ja partnerlus mitme võõrustajaga) • Võõrustaja (võib olla mis tahes ülaltoodud teenusepakkuja tüüp ja asub kohas, kus toimub vabatahtliku töö ja teeb koostööd saatva organisatsiooniga) • Teenusepakkuja saadab kui ka võõrustab vabatahtliku töö turiste
Teenusepakkuja põhifookus	<ul style="list-style-type: none"> • Vabatahtliku reisikorraldamine • Nišireis • Kogukonna arendamine • Looduse ja/või keskkonna kaitse • Religioossed tegevused
Teenusepakkuja motivatsioon kaasata vabatahtliku töö turiste	<ul style="list-style-type: none"> • Altruistlik • Äriline • Usulised veendumused • Poliitilised eesmärgid

Allikas: Taplin *et al.*, 2014, lk 886

Tabelis 2 on välja toodud erinevad vabatahtliku töö teenusepakkujad. Vabatahtliku tööd võivad pakkuda nii erinevad organisatsioonid, ettevõtted kui ka rühmad. Kõik loetletud teenusepakkujad võivad korraldada erimoodi vabatahtliku töö turismi, näiteks võib nende ülesandeks olla ainult vabatahtliku töö turistide saatmise korraldamine sihtkohta, kus asub võõrustaja. Samuti võib võõrustaja olla omaette organisatsioon, ettevõtte või rühm, kes teeb omakorda koostööd saatva organisatsiooniga. Kolmandaks võib teenusepakkuja olla nii võõrustaja kui ka saatja rollis. Antud töö eesmärgist lähtuvalt keskendutakse uuringus peamiselt viimast tüüpi teenusepakkujatele – võõrustajatele.

1.2. Vabatahtliku töö turistidele suunatud turismitooted ja -teenused

Teises alapeatükis kirjeldatakse erinevaid vabatahtliku töö turistidele suunatud turismitooteid ja -teenuseid, sealhulgas projekte, kus on vabatahtliku töö turistidel võimalik osaleda ja teenuseid, mida pakutakse lisaks kogemuse jooksul. Vabatahtliku töö turism on viimase paarikümne aastaga jõudsalt arenenud, mis on vabatahtliku töö turistide jaoks loonud uued huvitavad võimalused. Ärilisest aspektist vaadates on vabatahtliku töö turismil hea turuvõimalus, kuna nõudlust on erinevates vanusegruppides. Eriti noorte seas, kes otsivad uusi, teistsuguseid ja meeldejäävaid kogemusi.

Vabatahtliku töö turistid ei pea mitte ainult otsustama, kas aidata, vaid ka seda, kus aidata, millal aidata ja kuidas aidata. See tähendab, et need, kes otsustavad töötada vabatahtlikuna, peavad otsustama, milline projekt võiks nende jõupingutustest kasu saada. (Snyder & Omoto, 2008, lk 3) Uuringud on näidanud, et vabatahtliku töö turistid valivad teenusepakkuja selle maine, projektide mitmekesisuse ja struktuuri, turunduse, ohutuse, konkreetsete projektide, organisatsiooni tüübi, kaasatud inimeste ning pere või sõprade soovitude järgi. Põhjused, miks konkreetseid vabatahtliku töö projekte eelistatakse, hõlmavad teiste soovitusi, samuti projekti asukohta, võimalusi ja eeliseid. (Grimm & Needham, 2012, lk 18)

Vabatahtlike turismis osalevad vabatahtlikud teevad tasuta tööd, mille eest võõrustaja tagab neile tasuta majutuse ja toitlustuse (Khetagurova *et al.*, 2018, lk 2). Vabatahtliku töö projektid sisaldavad mitmesuguseid eelteenuseid, mis hõlmavad erineva astmega emotsionaalset ja füüsilist intensiivsust projektides ning erinevaid majutusvõimalusi ja teenuseid. Tänu eeltoodule saab pakkuda erinevat tüüpi inimestele meeldivat ja rahuldust pakkuvat vabatahtlike turismi kogemust. (Andereck, *et al.*, 2012, lk 138)

Vabatahtlike turismi esineb mitmetes vormides, sealhulgas praktika välisriigis, õppereis, rahvusvaheline vaheaasta, õpilasvahetuse programmid, heategevustöö, teenindusõppeprogrammid, karjääri paus (Abreu & Ferreira, 2021, lk 18). Kiire areng on vabatahtliku töö turismi valdkonnas kaasa toonud palju erinevaid turismitooteid. Samuti on võimalik osaleda looduskaitseprojektides, uurimisreisides, maaelu

arendamise või kogukonnaprojektides (nt töö orvuks jäänud lastega, meditsiinikliinikutes). (Kirillova *et al.*, 2015, lk 1)

Vabatahtliku töö turism pakub erinevaid tooteid ehk projekte (vt tabel 3), mis tõmbavad ligi erinevat tüüpi potentsiaalseid vabatahtlikke. Projektide mitmekesisus näitab, et pakutakse nii ökoturismireise kui ka muud tüüpi puhkuse kogemusi. (Coghlan, 2006, lk 236) Esmase näitena võib tuua projektid, kus keskendutakse rohkem uurimistööle ja mitte nii palju vabatahtlike kogemusele.

Tabel 3. Vabatahtliku töö projektid

Projekti liigitamine	Projektide omadused
Fookus	<ul style="list-style-type: none"> • Kogukonna arendamine (võib hõlmata näiteks hoonete ehitamist ja renoveerimist, sotsiaaltööd, lastekodutööd ja haridustegevust) • Loodushoid (loomade ja keskkonnakaitse) • Teenindusõpe • Kultuurivahetus • Meditsiiniline • Raha kogumine/annetamine
Projekti tüüp	<ul style="list-style-type: none"> • Ühekordne üksikprojekt • Projekt aitab kaasa laiemale programmile, kus vabatahtlike turismiorganisatsioonil on pikemaajaline kohustus • Individuaalne praktika mõnes organisatsioonis • Mitu projekti
Vabatahtliku töö projekti kestus	<ul style="list-style-type: none"> • Päevareis • Lühiajaline – kuni 3 kuud • Keskmine – vähem kui 6 kuud • Pikaajaline – kuni 12 kuud või kauem
Vabatahtlikuks tööks kulutatud aeg versus vaba aeg/puhkus	<ul style="list-style-type: none"> • Peaaegu kogu aeg (vabatahtlik töö on projekti põhifookuses ja võib hõlmata ühe- ja kahepäevast puhkust) • Osa ajast (vabatahtlik töö võtab kogu projektist minimaalse osa) <p>Siiski on nende kahe spektri vahel palju erinevaid variatsioone olenevalt vabatahtliku töö turisti soovist ja võõrustaja vajadustest.</p>
Projekti mõju	<ul style="list-style-type: none"> • Vähene • Mõõdukas • Sügav
Täiendavad nišid vabatahtliku töö turismis	<ul style="list-style-type: none"> • Vabatahtlike surfiturism • Vabatahtlike sukeldumiturism • Vabatahtlike arheoloogiline turism • Vabatahtlike mesindusturism

Allikas: Taplin *et al.*, 2014, lk 889

Teiseks näiteks on projektid, kus pakutakse vabatahtliku töö turistile osalemist nii kaitseprojektis kui ka puhkusetegevusi. Sellises projektis osalemise juurde kuulub veel kohaliku kultuuri tundmaõppimine ja seikluslikes tegevustes osalemine. Kolmandaks on projektid, mis edendavad isiklikku arengut läbi tegevuste ja kultuuride vahelise suhtluse. (Coghlan, 2009, lk 285)

Kui osade vabatahtliku töö reiside esmane eesmärk on vabatahtlik tegevus, siis järjest rohkem on populaarsust kogumas vabatahtlik töö, kus rohkem puhatakse kui tehakse tööd. Siin jääbki reisi põhieesmärk suuresti rahulikuks puhkuseks, kuid turistid kulutavad ka väikese osa oma vabast ajast sihtkohas vabatahtlikule tööle. Inimesed liituvad puhkusele orienteeritud puhkusepakettidega, mis pakuvad reisikava osana vabatahtlikku tegevust. Samuti paljud vabatahtlike turismiorganisatsioonid, nagu näiteks Earthwatch, kasutavad ära osavalt inimressurssi ja kaasavad turiste projektidesse, nagu kilpkonnarnunade loendamine või vaalade käitumise jälgimine. (Coghlan, 2009, lk 268)

Tabelist 3 selgub, et pakkumisel on mitmekesised projektid, mis võivad erineda väga paljude aspektide poolest. Projekti sisust oleneb, millist abi sihtkohas vajatakse. Esiteks keskendutakse projektides erinevatele ülesannetele, teiseks võivad projektid koosneda ühest kuni mitmest projektist ja vabatahtliku töö projekti kestus võib olla samuti väga erinev. Teenusepakkujad võivad pakkuda erinevat aega tööks ja puhkamiseks ning projekti mõju võib olla vähene, mõõdukas ja sügav. Lisaks on veel palju nišše vabatahtliku töö turismil, nagu näiteks surfamine, sukeldumine, arheoloogia ja mesindus.

Turismisektori areng kohalikes majandustes on toonud endaga kaasa uued sotsiaalsete suhete vormid vabatahtliku töö turistide ja võõrustaja vahel. Üheks innovaatiliseks lahenduseks vabatahtliku töö turismis on platvorm Workaway, mis vahendab võimalusi vabatahtliku töö tegemiseks üle maailma, ühendades sellisel moel nii vabatahtlikud kui vabatahtlike vastuvõtjad ehk võõrustajad. Platvormilt leiab juhendi, kuidas ennast võõrustajana või vabatahtlikuna registreerida. (Bhakti & Iskandar, 2020, lk 6) Selliseid pakkumisi leiab erinevatelt vabatahtliku töö platvormidelt, kust huvilised saavad teada, mis on vajalikud sammud, millist kogemust võõrustajad pakuvad ning millised on nende õigused ja kohustused. (Avram & Bălan, 2015, lk 38) Workaway platvormiga on

liitunud juba 170 riiki ja pakkumisel on üle 50 000 projekti üle kogu maailma, kus vajatakse vabatahtlike abi (Workaway, *n.d.*). Töötajaks kandideerimiseks peab taotleja sisestama isikuandmed ja tasuma ka konto aastamaksu 42 USA dollarit. Innovaatiline sealjuures on see, et see summa ei ole ettenähtud vaid liikmekonto ja liikme turvalisuse tagamiseks ühe aasta jooksul, vaid sellest summast rahastatakse ka erinevaid projekte. Nende hulka kuuluvad näiteks kooli ehitusprojekt Vietnami, kunsti- ja loovusorganisatsioonide tegevus Lõuna-Aafrikas, kus keskendutakse puuetega inimestele ja väikene lastekodu Lõuna-Nepalis. (Bhakti & Iskandar, 2020, lk 6)

Vabatahtliku töö turistidele on suunatud palju erinevaid tooteid ja teenuseid, et võimaldada rahuldust pakkuvat vabatahtliku töö turismi kogemust eri tüüpi klientidele. Iga projekt on omamoodi ning sisaldab erinevaid teenuseid. Populaarsust on kogumas töövahendusplatvormid, kus iga võõrustaja saab iseseisvalt vabatahtliku töö turismi teenuseid ja tooteid pakkuda.

1.3. Vabatahtliku töö turistide ootused ja vajadused

Kolmandas alapeatükis antakse ülevaade, millised on vabatahtlike ootused ning võimalikud vajadused, mille toel on võimalik vabatahtlike turismiteenust arendada.

Vaba aja veetmist, sealhulgas reisimist, võib pidada käitumiseks, mille puhul inimesed loodavad, et teatud vajadused oleksid täidetud. Reise võetakse ette erinevatel põhjustel, kuid teatud tüüpi reise võivad tõenäolisemalt anda konkreetsemaid tulemusi. Enamik inimesi osaleb puhkusereisidel, et rahuldada rohkem kui ühte oma vajadust. Kõige suuremat rolli mängib vajaduste rahuldamisel sihtkoha valimine või teatud tegevustes osalemine. (Andereck *et al.*, 2012, lk 131)

Vabatahtliku töö turismis osalemine tuleneb soovist reisida eesmärgipäraselt, aidata säästa looduskeskkonda ja töötada koos kogukondadega. Samas soovitakse ka rahuldada enda vajadusi, nagu näiteks eneseteostus, minapildi tõstmine, sotsiaalne suhtlus, saavutus- ja kuuluvustunne. Ootuseks on isiklike teadmiste, enesekindluse, iseseisvuse, kultuuriteadlikkuse ja sotsiaalsete võimete arendamine. (Coghlan, 2007, lk 268) Paljud vabatahtlikud ootavad, et vabatahtlik turism aitaks emotsionaalseid pingeid maandada või saada spirituaalseid elamusi, mis tooks nende ellu positiivseid muutusi.

Samuti ootavad vabatahtliku töö turistid, et reis aitaks neil arendada oskusi, mis parandavad nende võimalusi tööd leida.

Lisaks võib vabatahtliku töö turistide motivatsioon ulatuda altruismist egoismini, mis omakorda mõjutab seda, millisest vaatenurgast vabatahtlik valitud programmile läheneb ja millist kogemust ta otsib. Egoistlikud vabatahtlikud võivad olla keskendunud peamiselt oma isiklikule arengule või sotsiaalse kapitali suurendamisele, samas kui altruistlikele vabatahtlikele on oluline ühiskonnale tagasi anda. (Taplin *et al.*, 2014, lk 15)

Reisimise motiive kasutatakse sageli turistide segmenteerimiseks ja tuvastamiseks, kuna need on reisisetegevuse ajendiks. Kui teenusepakkujad suudavad tuvastada oma osalejate motivatsiooni, siis eeldatakse, et nad suudavad leida vabatahtliku töö turistile sobiva võõrustaja ja/või vabatahtliku tegevuse. Lisaks sellele ka sobiva majutuse, huvipakkuvad ekskursioonid ja muud kultuuritegevused, mis vastavad vabatahtliku turisti vajadustele, kuid samas minimeerivad negatiivset mõju vastuvõtvale kogukonnale ning loovad vabatahtliku töö turistide ja kohalike elanike vahel parema sideme. (Knollenberg *et al.*, 2014, lk 925)

Ootused võivad olla seotud reisi konkreetsete etappidega, nagu planeerimine, reisimine, kogemus ise ja reisijärgsed tegevused (Knollenberg *et al.*, 2014, lk 926). Vabatahtlikud ei ole niivõrd huvitatud autonoomiast, vaid pigem ootavad vabatahtlike turismiorganisatsioonidelt või võõrustajatelt palju teavet ja juhiseid, kuid samas võtavad ka ise isikliku vastutuse reisi ettevalmistamise ja koolitustel osalemise eest. Suured ootused on vabatahtlikel reisieelse info kohta, kuhu kuulub nii nimekiri asjadest, mis tuleks kaasa võtta kui ka teave kohaliku kultuuri kohta. Vähemoluline on vabatahtlike jaoks teave oskuste arendamise ja keeletundide kohta. (Andereck *et al.*, 2012, lk 133) Samas on oluline mõista, et erinevatel vabatahtlikel on erinevad ootused ja nende ootuste täitmise aste (Knollenberg *et al.*, 2014, lk 924).

Vabatahtliku töö turistide ootuste mõistmine võimaldab pakkuda ootuspärast kogemust nii vabatahtlikule kui ka võõrustajale, samas kui ootuste mittemõistmine võib mõjutada negatiivselt kogu kogemust ning põhjustada isegi projektist loobumist ja raskusi vabatahtliku töö kogemusele tähenduse leidmisel. Kui vabatahtliku töö turismi kogemus

vastab osaleja ootustele või ületab neid, siis tekib tal kogemusest positiivne ettekujutus. Vabatahtlike turismisektor saab kasutada teavet vabatahtlike ootuste kohta, et kujundada tooteid, mis vastavad ootustele või ületavad neid, mille tulemuseks on klientide rahulolu. (Knollenberg *et al.*, 2014, lk 925) Vabatahtlike ootuste mittevastavus võib olla osaliselt põhjustatud vabatahtlike turismiorganisatsiooni ekslikust reklaamist, mis viib kogemuse rahulolu taseme languseni ning vabatahtlike motivatsiooni ja pühendumuse vähenemiseni (Coghlan, 2007, lk 285).

On täheldatud, et organisatsioonidel on kalduvus sihtkohti ja projekte ülistada, mis eksitab potentsiaalsete vabatahtlike ootusi (Coren & Cray, 2005, lk 193). Sotsiaalmeediaplatformidel on aga suutlikkus vabatahtlike kogemust tõese info saamisel parandada. Tänapäeva tarbijal on juurdepääs arvukatele veebiplatvormidele ja teabeallikatele võimalusega jagada arvustusi koheselt ja globaalselt. Seetõttu aitavad vabatahtliku töö turismi platvormid avalikustada vabatahtlike turismi sektoris esinevat ebaausust ja pettust; sotsiaalmeedial on selgelt potentsiaal vabatahtlike turismikogemuste tulevikku oluliselt kujundada ja parandada. Valeandmete esiletõstmine ja vaidlustamine võib potentsiaalselt tagada, et vabatahtlike ootusi täidetakse üha enam või kogemusi saab veelgi parandada. (Easton & Wise, 2015, lk 154)

Vabatahtlike turismiorganisatsioonid on peamised seiklushimulisi vabatahtliku töö turiste kaitsvad organisatsioonid. Nende ülesandeks on tagada vabatahtlikele turvaline reis ja majutus sihtkohas. Samuti peavad nad vastutama vabatahtlikele lubatud kogemuse kvaliteedi eest. Vabatahtlike ootuseks on see, et veebisaitidel reklaamitud ohutus- ja kvaliteedilubadusi täidetakse ning et teenusepakkuja ise oleks usaldusväärne ning täidaks oma lubadusi. Vabatahtlike turismiorganisatsioonis usalduse loomisel on olulise tähtsusega turundus, sest vabatahtlikud peavad uskuma, et teenusepakkujad suudavad pakkuda kvaliteetset vabatahtliku turismitegevust. Kui vabatahtliku töö turism on hea kvaliteediga ning rahuldab vabatahtlike vajadusi, siis võimendab see ka usaldust vabatahtlike turismi vastu. (Chua *et al.*, 2019, lk 552)

Vabatahtliku töö turismi turg koosneb erinevate ja spetsiifiliste vajadustega inimestest (Everingham, 2014, lk 15) ning seetõttu on vabatahtliku töö turistide ootused väga erinevad. Lisaks leidub pakkumisi väga erinevate vabatahtliku töö projektide kohta,

milles osalemiseks on ka võõrustajatele vabatahtliku töö turistile spetsiifilised ootused. Võõrustajad ootavad, et vabatahtlikud oleksid huvitatud abi pakkumisest ja võimalikult pikaajaliselt sihtkohas. Lisaks ootavad osad võõrustajad, et vabatahtliku töö turistidel oleksid oskused ja teadmised, et töö kvaliteet ei kannataks (Khetagurova *et al.*, 2018, lk 2). Nende kahe peamise osapoole – võõrustajate ja vabatahtliku töö turistide vajadustele ja ootustele vastavate teenuste arendamisel on vajalik uurida mõlema poole ootusi ja vajadusi.

2. VABATAHTLIKU TÖÖ TURISMI ARENDAMINE EESTI TEENUSEPAKKUJATE NÄITEL

2.1. Vabatahtliku töö turismisektori ülevaade ja uuringu kirjeldus

Käesolevas alapeatükis antakse ülevaade Eestis tegutsevatest võõrustajatest, kes pakuvad vabatahtliku töö turistidele võimalust teha tööd vabatahtlikuna. Antakse ülevaade hetkeolukorrast, kirjeldatakse uurimismeetodit ning uuringu läbiviimise protsessi.

Eesti ja kogu maailma vabatahtlike hetkeolukorra kirjeldamisel tuleb arvestada selle turismiliigi mitmekülgsusega ning osalise kattuvusega teiste turismiliikidega. Järgnevalt on välja toodud erinevad vabatahtlike turismiorganisatsioonid ja võõrustajad, kes mängivad suurt rolli vabatahtlike vastuvõtmisel või vahendamisel sihtkohas.

Praegu on maailmas umbes 10 miljonit valitsusvälist vabatahtlike turismiorganisatsiooni. Mõned populaarsemad ja mõjukamad valitsusvälised organisatsioonid on Doctors Without Borders, Greenpeace, Heifer International, Food and Water Watch, CERES, The Nature Conservancy, Oxfam, Sierra Club ja The World Wildlife Fund. Näiteks kõrgelt tunnustatud rahvusvahelise vabatahtlike organisatsiooni Projects Abroad kaudu saab teha koostööd Lõuna-Aafrika valitsusvälise organisatsiooniga, mis aitab ebasoodsas olukorras olevatel kogukondadel üles ehitada ökosüsteemi. Võimalik on ka näiteks teha koostööd Vietnami kohalike valitsusväliste organisatsioonidega, kes tegelevad selliste keeruliste probleemidega nagu uimastite kuritarvitamine ja inimõigused. Vabatahtlikuna nende aitamine on nende valitsusväliste organisatsioonide edukaks toimimiseks ülioluline. (Auken, 2023)

Eestis loodi 1991. aastal MTÜ Noortevahetuse Arengu ühing EstYES. See on üks esimesi valitsusväliseid turismiorganisatsioone Eestis, mis tegeleb kultuuri- ja noortevahetusega. EstYES-i peamiseks tegevusvaldkonnaks on rahvusvaheliste projektide koordineerimine, et pakkuda kõigile võimalust avastada ennast ja meid ümbritsevat maailma läbi mitteformaalse õppe ja vabatahtliku teenistuse. Tegevusvaldkondadeks on ülemaailmsed koostööprojektid, nagu näiteks noorte ja vabatahtlike laagrite korraldamine ning koordineerimine Eestis ja välismaal; aktiivne osalemine rahvusvaheliste koostöövõrgustike arendustöös ja arenguprojektide koordineerimine väljaspool Euroopat. (EstYES, *s.a.*) Lisaks on veel Eestimaa Looduse Fond (ELF), kes korraldas esimese vabatahtliku laagri 1998. aastal ja laagrid on kestnud alates 2001. aastast. Nad on erinevates kohtades läbi viinud 819 programmi, millest on osa võtnud üle 13 650 osaleja, kes panustasid kokku üle 119 100 töötundi. (ELF Talgud, *s.a.*) Samuti on Eestis AIESEC, mis on maailma suurim noorte juhitud vabatahtlike turismiorganisatsioon. AIESEC on spetsialiseerunud noorjuhtide arendamisele läbi vabatahtliku töö ja erialaste praktikate enam kui 120 riigis. (AIESEC in Estonia, *s.a.*)

On ka mitmeid valitsuse poolt suhteliselt hästi rahastatud vabatahtliku töö projekte, mis saadavad inimesi arengumaadesse. Erinevalt teistest saatvatest organisatsioonidest ja ettevõtetest pakuvad need programmid vabatahtlikele rahalisi stiimuleid, näiteks lennupiletite, tervisekindlustuse ja elamiskulude hüvitamist. Vastutasuks on kohustus töötada vabatahtlikuna 1–2 aastat. Tuntuim on Peace Corps, mis saadab igas vanuses vabatahtliku töö turiste üle maailma humanitaarprojekte ellu viima arengumaades. (Peace Corps, *n.d.*)

Veel on mitmeid erinevaid töövahetuse veebisaite, mis aitavad potentsiaalseid vabatahtliku töö turiste ühendada töövahetuse ja vabatahtliku töö praktikatega üle kogu maailma (Claire, 2023). Valikus on näiteks sellised vabatahtliku töö turismi platvormid: Workaway, Worldpackers, HelpX, WWOOF, Hippohelp, Volunteer Base (A Guide To..., 2021). Eestis on kõige rohkem võõrustajaid platvormil Workaway, Worldpackers, HelpX ja WWoof.

Workaway missioon on jagamiskogukonna loomine ülemaailmsetest reisijatest, kes soovivad tõeliselt maailma näha, panustades külastatavatesse kohtadesse (Our Mission, *n.d.*). Eestis on võõrustajaid Workaway platvormil kokku 59. Igaüks nendest pakub

omalaadi kogemust, mis annab võimaluse vabatahtliku töö turistile leida enda jaoks kõige sobivam. Igas kuulutuses on täpselt välja toodud, mis tööd ja vastutasu võõrustaja pakub. Lisaks on veel välja toodud, mis kuudel on oodatud vabatahtlikud turistid. Kui antud kuupäev on märgitud roheliseks, siis on võimalus osaleda, ja kui on punane kuupäev, siis järelikult enam ei saa kandideerida vabatahtlikuks. Kui kuupäev on kollane, siis on võimalus, et on vaja vabatahtlikke turiste tööle, aga selle välja selgitamiseks peab kontakteeruma võõrustajaga. Samuti saab lugeda arvustusi kogemuse ja võõrustaja kohta kuulutuse juurest.

HelpX platvormil on mahetalud, talumajutused, hobitalud, kodumajutused, rantšod, öömajad, seljakotirändurite hostelid ja isegi purjekad, kes kutsuvad vabatahtlikke abilisi enda juurde lühiajaliselt elama vastutasuks toidu ja majutuse eest. HelpX on mõeldud eelkõige kultuurivahetuseks vabatahtliku töö turistidele, kes soovivad välisreisidel võimalust viibida koos kohalike inimestega ja saada praktilisi kogemusi. (Welcome to Helpx, *n.d.*) Helpx platvormil on registreerinud 21 võõrustajat Eestist.

WWOOF on ülemaailmne platvorm, mis viib kokku vabatahtlikud mahepõllumajandustootjatega, et edendada haridusvahetust ja luua ülemaailmne kogukond, mis on teadlik ökoloogilisest põllumajandustavast (Mission, *n.d.*). Eestis pakub hetkel 8 võõrustajat tööd vabatahtliku töö turistidele erinevates farmides. Farmides tegeletakse väga mitmete tegevustega nagu näiteks loomakasvatus, köögiviljakasvatus, mesindus, metsandus ja taastuvenergia tootmine.

Worldpackers on koostööl ja ausatel suhetel põhinev kogukond, mis muudab reisimise kättesaadavamaks neile, kes otsivad sügavat kultuurikogemust. Veebiplatvormi kaudu ühendatakse reisijad, kes soovivad vahetada oma oskusi majutuse vastu, võõrustajatega üle kogu maailma (We believe..., *n.d.*). Worldpacker platvormil pakub 8 Eesti võõrustajat töövahetus- ja vabatahtliku töö projekte. Tööd on võimalik teha vabatahtlikuna nii looduses, hostelis kui ka ökomajas.

Eeltoodud vabatahtliku töö platvormidel leidub mitmeid võõrustajaid, kes pakuvad Eestis vabatahtlikele turistidele tööd ja on lisanud tööpakkumise mitmele platvormile. Järgnevalt keskendub töö autor neile võõrustajatele, kes on töövahendusplatvormidel,

kuna antud huvigrupi ootusi ja vajadusi on vähe uuritud nii kogu maailmas kui ka Eestis.

Arvestades, et vabatahtliku töö turismi näol on tegemist kasvava turismisektoriga, tuleb vabatahtliku töö turistide ja võõrustajate ootustele vastavate turismitoodete väljaarendamiseks uurida, millised on nende ootused ja vajadused ning teha tuginedes teoreetilistele käsitlustele ja uuringu tulemustele järeldusi ning ettepanekuid.

Uuringu läbiviimisel kasutati kombineeritult kvalitatiivse andmekogumise meetodina poolstruktureeritud intervjuud ja kvantitatiivse andmekogumise meetodina ankeetküsitlust. Uuringusse kaasati kaks erinevat vabatahtliku töö turismi huvirühma – võõrustajad ja vabatahtliku töö turistid, kellel on erinevad rollid vabatahtlike turismis. Poolstruktureeritud intervjuu ja ankeetküsitluse küsimused põhinevad teorial ja aitavad leida vastuse püstitatud uurimisküsimustele. Küsimused on seotud mõlema osapoole ootustega ja vajadustega ning käsitletava turismivormi arendamise võimalustega.

Uuringu esimeses osas soovitakse mõista, kuidas saaks vabatahtliku töö turismiteenuseid arendada võõrustaja seisukohast lähtuvalt. Parimat lahendust pakub kvalitatiivne meetod siis, kui uuritakse inimeste arvamuste, teadmiste ja tegemiste kohta. Andmed kogutakse asjatundlikelt inimestelt, kes saavad teha järeldused oma käitumise põhjal. Sageli ei ole inimesed teadlikud isegi oma käitumismustritest enne, kui nende käest küsitakse antud teema kohta ja nad saavad mõtiskleda selle üle. Andmed sellistes uuringutes on sisukad, kuna uurija ja lugeja ei saa ainult teada, mida vastajad tegid või ei teinud – aga ka miks. See on aspekt, mis võimaldab teenuseid arendada ja parendada. (Kelly, 2016, lk 936)

Kvalitatiivse uurimismeetodi eesmärk on otsida sügavamaid arusaamu inimeste kogemuste põhjal. Poolstruktureeritud intervjuu on üks levinumaid meetodeid selle eesmärgi saavutamiseks. (Bearman, 2019, lk 1) Poolstruktureeritud intervjuude eelis on see, et esile võib kerkida senitundmatut teavet. Osalejaid võib kogemuste järgi pidada asjatundjateks, seega kui antakse võimalus piisavalt vabalt rääkida, siis võib ilmned ka uudset teavet. (O'Keefe *et al.*, 2016, lk 1913) Andmete analüüsimisel kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi ja kirjeldavat statistikat, kuna see võimaldab autoril leida

mitmesuguseid seletusi, alternatiivseid vaatenurki ja vastandlikke seisukohti. Läbiviidud intervjuud transkribeeriti ning saadud andmed kodeeriti.

Uuringu üldvalimi moodustasid Workaway platvormil Eesti vabatahtliku töö turismi teenusepakkujaid (kokku 59). Uuringu esimese osa valimi nendest moodustasid 11 teenusepakkujat ehk võõrustajat. Kokku osales uuringus 7 võõrustajat, kes kõik pakuvad vabatahtlikele turistidele hetkel tööd. Uuringusse valiti sihipärase valimina võõrustajad vabatahtliku töö turismi eri valdkondadest, et oleksid mitmekesised vastused ja saaks teha järeldused, kas erinevad teenusepakkujad arvavad ühtmoodi või on erimeelsusi. Sihipärane valim moodustati talupidamise, loomade kasvatamise, hosteli pidamise ja vaimsete koolitustega tegelevate ettevõtete ehk võõrustajate hulgast. Tegemist on sihipärase valimiga, kuna uurija teeb tahtliku valiku omaduste järgi, mida osaleja omab. Uurija otsustab, mida on vaja teada ja asub otsima inimesi, kes suudavad ja on valmis pakkuma teavet teadmiste või kogemuste põhjal. See hõlmab nii tuvastamist kui ka valikut üksikisikute või indiviidide rühmade seast, kes on asjatundlikud ja uuritavast hästi informeeritud. (Etikan *et al.*, 2016, lk 2)

Uuring algas võõrustajate otsimisega erinevatelt platvormidelt (Workaway, Worldpackers, HelpX, WWOOF), kus toimub töövahetus. Antud platvormidel ei ole ligipääsu võõrustaja andmetele, ainult need kasutajad, kes on tasunud liikmemaksu, näevad andmeid ja saavad kontakteeruda võõrustajaga. Selleks, et leida antud võõrustajad internetist üles, kasutas uurija teisi veebisaite (Google ja Facebook). Intervjueeritavate hulka vähendas see aspekt, et paljude võõrustajate kontaktandmed pole internetis saadaval ja leitavad ning ainult liikmetasu maksnud vabatahtliku töö turistid saavad võõrustajatega ühendust võtta. Kokku leiti 11 asjatundlikku inimest ehk võõrustajat, kellega võeti ühendust telefoni teel ja uuriti võimalusi intervjuus osalemise kohta. Intervjuud viidi läbi nii veebikeskkonnas Zoom kui ka meili teel. Kuna tegemist on enamasti väikeste ettevõtetega või pereettevõtetega, kellel ei ole ajaliselt palju ressursi, siis paljude intervjueeritavate sooviks oli intervjuu küsimustele vastata neile sobival ajal meili teel. Kaks intervjuud viidi läbi 22. märtsil 2023 ja kolmas intervjuu 5. aprillil 2023 Zoomi keskkonnas. Esimest intervjuud kasutas töö autor ühtlasi ka intervjuuküsimuste piloteerimiseks, mille põhjal viidi sisse parandused küsimustikus ja korralduses. Kõik intervjuud sujusid hästi ja olid väga informatiivsed ning kestsid

umbes pool tundi. Teistele edastati intervjuu küsimused meili teel 22. märtsil 2023 ning anti aega vastamiseks kaks nädalat. Kui kahe nädala jooksul ei olnud veel osad vastanud, siis uurija võttis samade võõrustajatega ühendust ja tuletas meelde ning uuris nende võimalusi küsimustele vastamiseks. Enamate andmete kogumiseks andis uurija võimaluse veel nädala jooksul vastata. Kokku vastas meili teel 4 inimest ja Zoomi keskkonnas 3 inimest.

Intervjuu küsimused (lisa 1) koosnevad neljast teemaplokist. Esimene osa uuris vastajate taustaandmeid ehk millist tööd nad täpsemalt vabatahtliku töö turistidele pakuvad. Teiseks uuriti võõrustajate käest, milliseid tegevusi nad võimaldavad enne teenuse pakkumist ja kus nad on leitavad, et vabatahtliku töö turist neid üles leiaks. Järgmiseks uuriti tegevuste kohta teenuse ajal, mida võõrustaja näiteks neile pakub tehtava töö eest ja millised on vabatahtlikele pakutavad lisategevused. Viimaseks uuriti võõrustajalt, kuidas on teda ja kogukonda mõjutanud vabatahtliku töö turistide vastuvõtmine ning kas ta näeb vabatahtlike turismi jätkusuutlikuna. Ülevaade uuringu teemaplokkidest ja sellest, millistele allikatele tugineti, on välja toodud tabelis 4.

Tabel 4. Võõrustaja intervjuu küsimuste teemaplokkid ja allikad

Küsimuste plokk	Teema	Teoreetilise käsitluse autor
Sissejuhatuseks	Taustandmed (küsimus 1)	Chua <i>et al.</i> , 2019
Tegevused enne teenuse pakkumist	Informatsiooni kättesaadavus (küsimused 1–2)	Bhakti & Iskandar, 2020; Avram & Bălan, 2015
	Ootused vabatahtlikele (küsimus 3)	Khetagurova <i>et al.</i> , 2018
Tegevused teenuse ajal	Tegevused (küsimus 1–2)	Khetagurova <i>et al.</i> , 2018; Coghlan, 2009
Teenuse järel ja kokkuvõtteks	Rahulolu (küsimus 1–2)	Knollenberg <i>et al.</i> , 2014; Coghlan & Fennell, 2009
	Jätkusuutlikus (küsimused 3–4)	Lee & Chang, 2020; Ateş, 2022

Uuringu teise osa valimi – vabatahtliku töö turistide – puhul kasutati kvantitatiivset andmekogumise meetodit, et selgitada välja vabatahtliku töö turistide ootused ja vajadused. Sellist meetodit kasutatakse hoiakute, arvamuste, käitumise ja muude määratletud muutujate kvantifitseerimiseks ning tulemuste üldistamiseks suurema valimipopulatsiooni arvandmete genereerimise teel (Mohajan, 2020, lk 51). Selleks kogus uurija osalejatelt mõõdetavaid andmed ja analüüsis neid statistika abil.

Uuringu läbiviimiseks vabatahtliku töö turistidega koostati Limesurvey keskkonnas ankeetküsimustik, kus olid nii avatud, poolavad kui ka kinnised küsimused. Kuna sooviti jõuda võimalikult paljude vastajateni, siis koostati küsimustik nii eesti kui ka inglise keeles. Küsimustikule oli võimalik vastata alates 18.03.2023 kuni 10.04.2023. Küsimustiku linki jagati erinevates Facebooki gruppides ja lehtedel. Eestikeelne küsimustik lisati ka Facebooki gruppidesse Pärnu ja Pärnumaa turismiasjalised ning Reisihullud. Sellised grupid valiti, kuna neis on palju inimesi, kes on seotud reisimisega. Eestis eraldi vabatahtliku töö turismi gruppi ei ole. Inglisekeelset ankeeti jagati gruppides nagu Volunteer Abroad For Free, Volunteering Opportunities, Worldwide Workexchange for Wokawayers and Hosts ja Workaaway International. Küsitlust jagati veelkord 20. ja 23. märtsil eelnimetatud gruppides. Lisavastuste saamiseks lisati küsitlus gruppidesse nagu Volunteer at Yoga Retreats, WorkAway volunteers Latino America, Workaway volunteers Europe ning jagati korduvalt kõikides gruppides vastuste kogumisperioodi vältel, et tagada piisav vastajate hulk.

Tegemist oli sihipärase valimiga, kuna küsimustik postitati ainult vabatahtliku töö turismiga seonduvatesse Facebooki gruppidesse. Uuringu teise osa üldvalimi moodustasid liikmed vabatahtliku töö gruppides (kokku 107 208). Uuringu jaoks oli vaja vabatahtliku töö turiste, kes olid juba töötanud vabatahtlikuna välisriigis ja saavad anda hinnangu oma kogemuse põhjal. Gruppides võib olla veel peale vabatahtliku töö turistide ka teisi isikuid, kes on vabatahtlikust turismist huvitatud ja tänu sellele võib olla tegelik vabatahtliku töö turistide arv väiksem antud gruppides. Tegemist oli raskesti kättesaadava sihtrühmaga ja tänu sellele laekus ka vähem vastuseid, kuid siiski annavad vastused ülevaate vabatahtlike töö turistide ootustest ja vajadustest. Küsimused olid koostatud teooria põhjal, mis annab võimaluse võrrelda uuringus osalenute vastuseid teooriaga.

Küsimustikus oli kokku 10 küsimust (lisa 2). Küsimused on jagatud nelja teemaplokki, et leida vastused erinevatele etappidele kogemuse jooksul. Esimeses teemaplokis on küsimused sissejuhatavad ehk küsimused on seotud eelneva kogemusega. Teises teemaplokis uuriti tegevuste kohta enne reisi, sealhulgas on ka küsimused motivatsiooni ja ootuste kohta, mis mõjutavad reisi valikut. Kolmanda teemaploki küsimused on

seotud tegevustega ja valikutega reisi ajal. Viimases teemaplokis sooviti teada saada vabatahtliku töö turistidelt hinnangut ja arvamust kokkuvõtlikult.

Tabel 5. Vabatahtliku töö turistide küsimuste teemaplokid ja allikad

Küsimuste plokk	Teema	Teoreetilise käsitluse autor
Sissejuhatuseks	Taustandmed (küsimus 1-2)	Abreu & Ferreira, 2021; Avram & Bălan, 2015
Tegevused ja valikud enne reisi	Reisi motivatsioon (küsimus 1-2)	Coghlan, 2007; McGehee, <i>et al.</i> , 2012
	Informatsiooni kättesaadavus (küsimused 3)	Knollenberg <i>et al.</i> , 2014
Tegevused ja valikud reisi ajal	Reisi kestvus (küsimus 1)	Chua <i>et al.</i> , 2019
	Tegevused sihtkohas (küsimus 2)	Coghlan, 2009
Reisi järel ja kokkuvõtteks	Reisi rahulolu (küsimus 1-2)	Mensah <i>et al.</i> , 2021; Caran & Gray, 2011
	Kogemuse tulemus (küsimused 3)	Kirillova, Lehto <i>et al.</i> , 2015

Uuringus osalesid nii võõrustajad kui vabatahtliku töö turistid, et leida kinnitavat või uudset teavet huvigruppide eelistuste kohta. Mõlema osapoole uurimisel on võimalik vabatahtliku töö turismi nii arendada, et see vastaks nii vabatahtliku töö turistide kui ka võõrustajate ootustele ja vajadustele.

2.2. Uuringu tulemused ja analüüs

2.2.1. Kvalitatiivne uuring võõrustajatega

Antud alapeatükis esitakse uuringu tulemused ning nende analüüs. Uuringu esimese osa raames koguti vastuseid võõrustajatelt, kes pakuvad vabatahtliku töö turistidele tööd. Töö autor toob välja erinevate intervjueeritavate vastused, võrdleb neid ning nimetab sarnasused ja erisused.

Esiteks uuriti võõrustajatelt, millist tööd nad täpsemalt vabatahtliku töö turistidele pakuvad. Hoolimata erinevatest tegevusvaldkondadest olid pakutatavad tööd sarnased. Intervjueeritavateks olid vabatahtliku töö turismi platvormil Workaway registreeritud Eesti teenusepakkujad, keda eristati koodidega I1-I7. Enamus nendest pakuvad Eestis vabatahtlike töö turistidele lihtsamaid majapidamistöid (vt joonis 2). Lisaks pakutakse

ka talu- ja abitöid, remondi- ja värvimistöid, lapsehoidmist, koristamist jt töid. Väga palju oleneb ka vabatahtlike oskustest, kui nad oskavad teha mingit spetsiifilist tööd, siis see tuleb alati kasuks, nagu töid välja intervjueeritavad (I2, I5, I6). Kindlasti tuleb omandada mingid oskused, kui soov on töötada vabatahtliku töö turistina spetsiifilises valdkonnas, näiteks jooga õpetajana (I5). Ühe intervjueeritava (I7) sõnul ei pruugi vabatahtliku töö turistide oskuste tase olla see, mida väidetakse ning mida töö pakkujad ootavad ja see tuleb alles välja töö käigus.

Joonis 2. Eestis pakutav töö vabatahtliku töö turistidele

Järgnevalt uuriti võõrustajatelt, kas nad otsivad endale ise vabatahtliku töö tegijad või teevad koostööd mõne vabatahtlike turismiorganisatsiooniga. Enamjaolt (I2, I3, I4, I5, I6, I7) vastati, et otsivad ise ja kõige rohkem kasutatakse töövahendusportaali Workaway. Tehakse ka koostööd teiste vabatahtlike turismiorganisatsioonidega, et leida vabatahtliku töö turiste välismaalt (I6, I7). Samas toodi välja, et vabatahtliku töö turistid on ka ise väga aktiivsed ja võtavad ühendust meili teel. Osad vastajad (I5, I6, I7) töid aga välja selle, et pärast COVID-19 pandeemiat on vabatahtliku töö turistide arv märgatavalt vähenenud.

Võõrustajate käest uuriti, kust nendele teadaolevalt leiavad vabatahtliku töö turistid reisiks vajaliku eelinfo, sealhulgas kogu info projekti kohta, samuti kaasavõetavate asjade, majutuse ja toidu kohta. Kõik võõrustajad vastasid ühiselt, et kogu vajaminev info on kättesaadav nende projekti pakkumise juures. Kuna enne reisi toimub ka pidev vahetu suhtlus, siis võõrustajad saavad veel asju täpsustada, kui vabatahtliku töö turistil on millegi kohta küsimusi. Osad võõrustajad (I1, I5) edastavad kogu teabe ja juhised meili teel.

Intervjuudest selgus, et võõrustajate peamiseks ootuseks on see, et vabatahtliku töö turistid oleksid töökad ja ausad (vt lisa 3). Nendelt eeldatakse häid suhtlusoskusi, kuid samas ka õppimisvõimekust ning teadlikkust tehtava töö eesmärgist. Toodi välja ka rutiinitaluvuse ja distsiplineerituse vajalikkus ning märgiti vabatahtliku töö tegija enda aktiivsust ja entusiasmi. Võõrustajad (I2, I5, I6, I7) soovivad, et töö saaks tehtud ja et vabatahtliku töö turistid mõistaksid nende soovi. Samas töid võõrustajad välja, et nende jaoks on tähtis ka see, et vabatahtliku töö turistid oleksid ise asjast huvitatud ja õnnelikud tööd tehes (vt joonis 3).

Joonis 3. Võõrustajate ootused vabatahtliku töö turistidele

Intervjueeritavad (I2, I5, I7) töid välja, et kui on mitu vabatahtliku töö turisti ja nad saavad hästi läbi, siis on neil ka suurem motivatsioon töö tegemiseks. Sama kehtib ka

vastupidi – kui keegi on negatiivselt meelesstatud, siis võib see langetada teiste vabatahtliku töö turistide motivatsiooni töö tegemisel. Keegi võõrustajatest ei oota töö tegijatelt eelnevate koolituste läbimist, ka kohapeal on võimalik vajalikud oskused omandada. Pigem oodatakse vabatahtlikelt tahet õppida ja areneda koos nendega.

Oma vabatahtlikesse ei suhtu me kui turistidesse, vaid inimestesse, keda on meie projekt kõnetanud ning kes soovivad aktiivselt meie tegevusele kaasa aidata. Meie eesmärk ei ole neile pakkuda n-ö tavalist turisti kogemust, vaid avatud ja sotsiaalset töökeskkonda, kus nad saavad tutvuda meie tegevuse ja põhimõtetega, Eesti kultuuri ja inimestega. Soovime, et nad aitaksid meid meie tegevuses edasi, tooksid välja puuduseid ja võimalusi nende puudujääkide parandamiseks. (I2)

Järgnevalt uuriti võõrustajatelt, mida nad pakuvad vabatahtliku töö turistidele vastu tehtava töö eest. Kõikide vastajate ühiseks vastuseks oli majutus. Lisaks pakuvad osad võõrustajad (I3, I4, I6, I7) ka toitlustust. Mitmed võõrustajad (I1, I2, I5) ei võimalda vabatahtliku töö turistidele toitlustust, kuna see oleks liiga kulukas ja toidu eelistused on väga erinevad. Võõrustajatele on oluline, et vabatahtliku töö turisti tehtava töö hulk vastaks vastu saadavale hüvele. Näiteks kaks võõrustajat (I6, I7) tõid välja, et vabatahtliku töö turistide ülesannete hulka käib söögi tegemine ja toit on neile tasuta.

Meie jaoks on oluline kultuuride vahetus ja tänu sellele oleme võtnud programmi toidutegemise, et erinevad vabatahtlikud saaksid oma lemmikut toitu valmistada. Nii saavad kõik vabatahtliku töö turistid vaheldumisi teha oma toite ja maitsta eri rahvuste sööke, mis lähendab nii võõrustajat, vabatahtliku töö turiste kui ka teisi töötajaid. (I7)

Ka pakutavate lisateenuste puhul ilmnisid võõrustajate sarnasused. Kõige rohkem mainiti keeleõpet ja ühiseid tegevusi, mis tihtipeale olid seotud teenusepakkuja valdkonnaga. Võõrustajad, kellel on hobused, pakuvad näiteks vabatahtliku töö turistidele ratsutamist. Samas, joogaga tegelev teenusepakkuja pakub vabatahtliku töö turistidele tasuta joogatunde. Toodi ka välja kultuuri tundmaõppimine ja looduses tegevused ehk vabatahtliku töö turistidele tutvustatakse Eestit, kuid igal võõrustajal on

selleks omad viisid. Võõrustajate (I1, I2, I3, I4, I6, I7) ootuseks on see, et toimuks põimumine kultuuride vahel ja lisategevused annavad selleks hea võimaluse.

Uuriija soovis ka teada, kuidas võõrustajad saavad kindlad olla, et leiavad endale sobiliku vabatahtliku töö turisti. Kõik intervjueeritavad vastasid, et ei saagi kunagi kindel olla ja see selgub siis kui vabatahtliku töö turist on nende juurde saabunud. Kõik võõrustajad suhtlevad enne tulekut vabatahtliku töö turistidega ja koguvad avalikult saadaolevat infot isiku sobivuse kohta. Vestlusi vabatahtliku töö soovijatega viiakse läbi nii telefoni, meili kui ka videokohtumise teel. Osad võõrustajad (I1, I2) soovivad, et vabatahtliku töö turist kirjutaks motivatsioonikirja või kandideerimiskirja, mille põhjal vajadusel küsitakse täiendavaid küsimusi ja tehakse otsus. Toodi ka välja, et lähikultuuridest pärit inimesed on rohkem sarnased ja nendega on lihtsam töö tegemisel ühist keelt leida. Üks võõrustajatest vastas, et „Rahvustel, kelle kultuuriruum on meile lähemal, on meiega ühine mõttemaailm ja nende arusaamine tööst on ka sama“ (I6).

Kõige rohkem on abiks vabatahtliku töö turistid selliste tööde tegemisel, mida võõrustaja üksi ei jaksaks ära teha. Võõrustajate jaoks on see suureks abiks ja seda peeti ka kõige olulisemaks vabatahtliku töö turismi kasuks. Ühe võõrustaja (I5) sõnul ei ole see tihtipeale kõige efektiivsem viis töö tegemiseks, kuna vabatahtliku töö turistid tuleb kõigepealt välja koolitada, kuid sellele vaatamata on koos palju toredam tööd teha. Samuti tõid võõrustajad (I2, I6, I7) välja seda, et kogu kogemus annab neile juurde uusi teadmisi ja mõtteid, mida saab rakendada nii ettevõttes kui ka igapäevaelus.

Intervjuus osalenud võõrustajad tõid välja ainult positiivseid ja samas väga erinevaid aspekte, kuidas programmid mõjuvad kogukonnale. Osad võõrustajad (I3, I5) vastasid, et vabatahtliku töö turistid ei mõjuta üldse nende kogukonda. Samas tõid mitu (I5, I6) võõrustajat välja selle, et välismaiste vabatahtliku töö turistide kohalolek on mõjunud väga harivalt nende lastele. Lapsed saavad igapäevast keelepraktikat ja valdavad ka tänu sellele väga hästi inglise keelt. Toodi välja ka teisi mõtteid, näiteks üks võõrustaja (I2) vastas: „Vabatahtlike kohalolu hostelis kindlasti avardab ja tugevdab hosteli kogukonda, mainet ning toob juurde n-ö meie inimesi. Kuna meie tegevus on suunatud keskkonnasäästlikule majutusele, siis kindlasti aitavad nad oma tegevusega sellele kaasa.

Peale praktilise abi või nähtava muutuse (nt värvitud kooliseinad), toimivad ka kogukonnas esialgselt nähtamatu muutused, kui inimesed muutuvad avatumaks, tolerantsemaks, teadlikumaks ja tundlikumaks teise kultuuride vastu. Tekib isu ise reisile minna, miks ka mitte vabatahtlikuna. Selline projekt annab ka head keelepraktikat kohalikele. (I1)

Lõpetuseks uuriti võõrustajate käest, kas nende arust saab liigitada vabatahtliku töö turismi kestliku turismivormi alla. Osade vastajate (I6, I7) jaoks oli kestlik turism täiesti uus sõna ja vajab selgitamist. Enamus (I1, I3, I4, I6) vastasid, et näevad küll vabatahtliku töö turismi kestlikuna, kuna toimub väärtuste vahetus. Samas toodi ka välja ühe intervjuueeritava poolt vastuargument, miks ei ole vabatahtliku töö turism kestlik turismivorm.

Läbi vabatahtliku töö reisimine iseenesest ei ole kindlasti kestlik või kuidagi jätkusuutlik, see saab seda olla vaid juhul, kui vabatahtlik panustab oma tehtud tööga keskkonnakaitse valdkonda. Vabatahtlike sihtkohta reisimine ja tihti sihtkohtade vahel liikumine on tegelikult üsna suur kahju keskkonnale, tihti tehakse seda ju lennukiga. (I2)

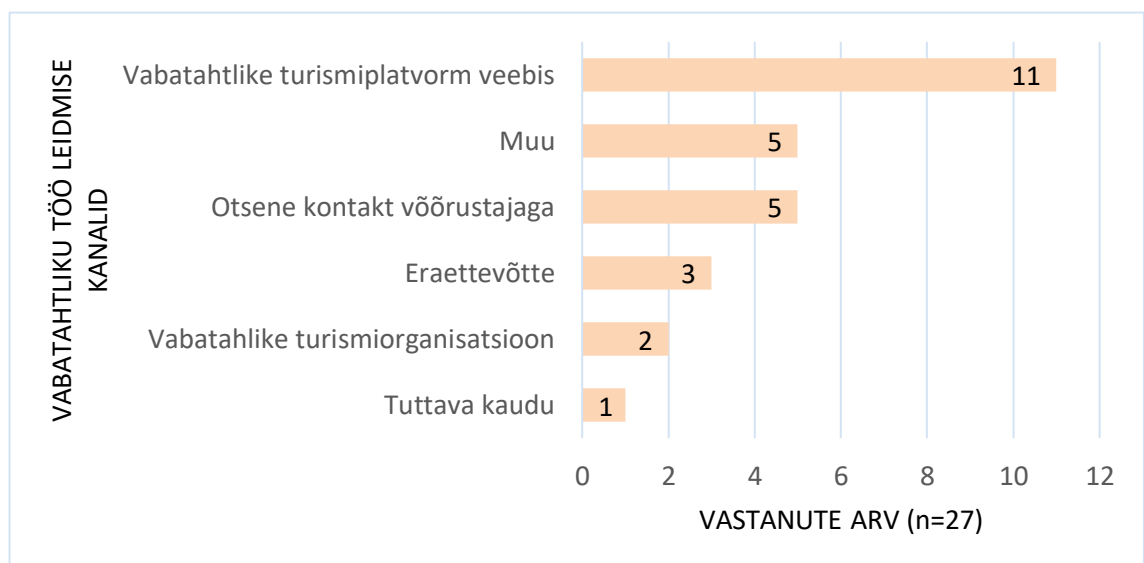
Võõrustajate uuringu käigus selgus, et põhilised ootused on seotud töö tegemisega. Oluline on võõrustaja jaoks, et töö saaks tehtud ja vabatahtliku töö turistid oleksid avatud ning valmis omandama uusi oskusi ja teadmisi. Veel selgus, et vabatahtliku töö turistid avaldavad positiivset mõju nii kogukonnale kui ka võõrustajale endale.

2.2.2. Kvantitatiivne uuring vabatahtliku töö turistidega

Uuringu teises osas küsitleti neid turiste, kes on eelnevalt osalenud vabatahtlike turismis ja said seega anda hinnangu oma kogemuse põhjal. Kokku vastas 27 vabatahtliku töö tegijat küsimustikule, nendest 22 vastasid küsimustikule täielikult ning 5 vastasid ainult osaliselt küsimustikule.

Küsimustiku andmeid analüüsides selgus, et kõige rohkem olid vabatahtliku töö turistid töötanud inglise keele õpetaja, hostelis töötaja ja aiatööde tegijana. Lisaks oldi töötatud surfikoolis varustuse rentijana, meditsiiniõena, kommuuni kokana, metsloomade hooldajana ja majahoidjana.

Järgnevalt uuriti, kus täpsemalt vabatahtlik töö leiti endale (vt joonis 4). Kõige rohkem vastati, et läbi vabatahtlike turismiplatvormi (11 vastust). Vabatahtlike turismiplatvormi vastuse juures olid välja toodud sulgudes kolm erinevat platvormi Workaway, Worldpackers ja WWOOF platvormid. Veel oli populaarne otsene kontakt võõrustajaga (5 vastust) ning muu (5 vastust), kus oli toodud vabatahtliku töö turistide poolt välja erinevad projektid ja Facebooki lehed/grupid. Kolm vastajat valisid eraettevõtte ja kaks vastajat vabatahtlike turismiorganisatsiooni. Ainult üks vabatahtliku töö turist vastas tuttava kaudu.

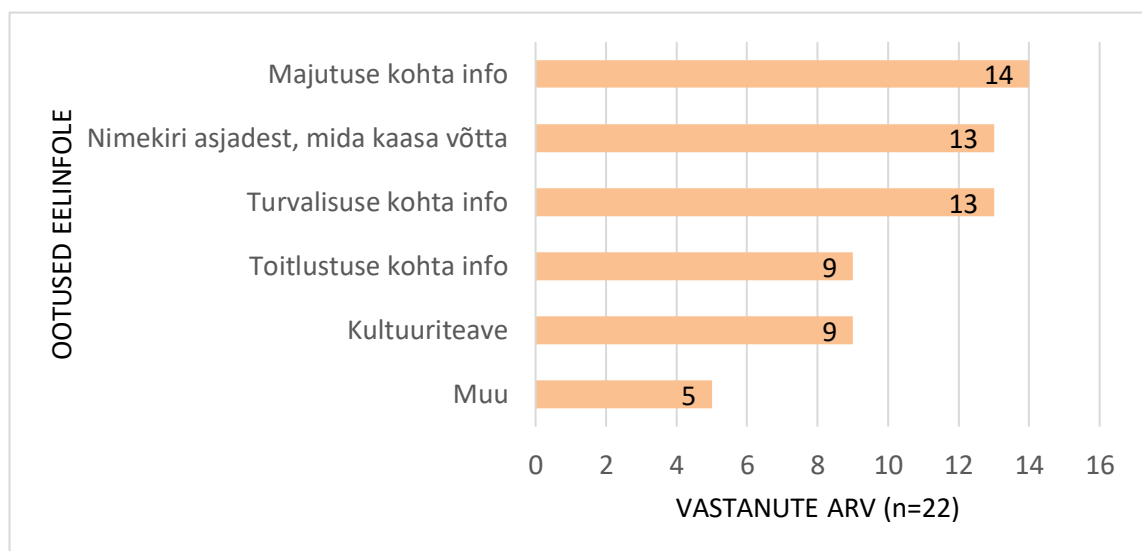
Joonis 4. Vabatahtliku töö leidmise kanalid (n=27)

Peamine põhjus, miks minnakse vabatahtlikuna välismaale tööle, on arendada oskusi ja teadmisi (6 vastust), sellele järgnesid kultuurivahetus (4 vastust) ja abivajajate aitamine teises riigis (3 vastust) ja isiklik hobi/huvi (3 vastust). Üks vastajatest tõi esile, et nii on odavam reisida, kuna majutus on töökoha poolt. Veel toodi välja, et vabatahtlikuna osalemine aitab leida peale kogemust töökoha.

Kõige rohkem valitakse sihtkoht selle järgi välja, kus varem ei ole käidud või siis programmi järgi, mis neile võiks huvi pakkuda. Üks vastaja vastas: „Ma ei valigi sihtkoha järgi, vaid pigem huvitava pakkumise järgi. Kui juba reisin, siis otsin vabatahtlike positsioone riikides, mida soovin järgmisena külastada.“ Lisaks on

vabatahtliku töö turistide jaoks oluline, et saaks ringi reisida sihtkohas, sotsiaalne õhkkond oleks meeldiv, toimuks kultuuride vahetus ja saaks uute inimestega kohtuda.

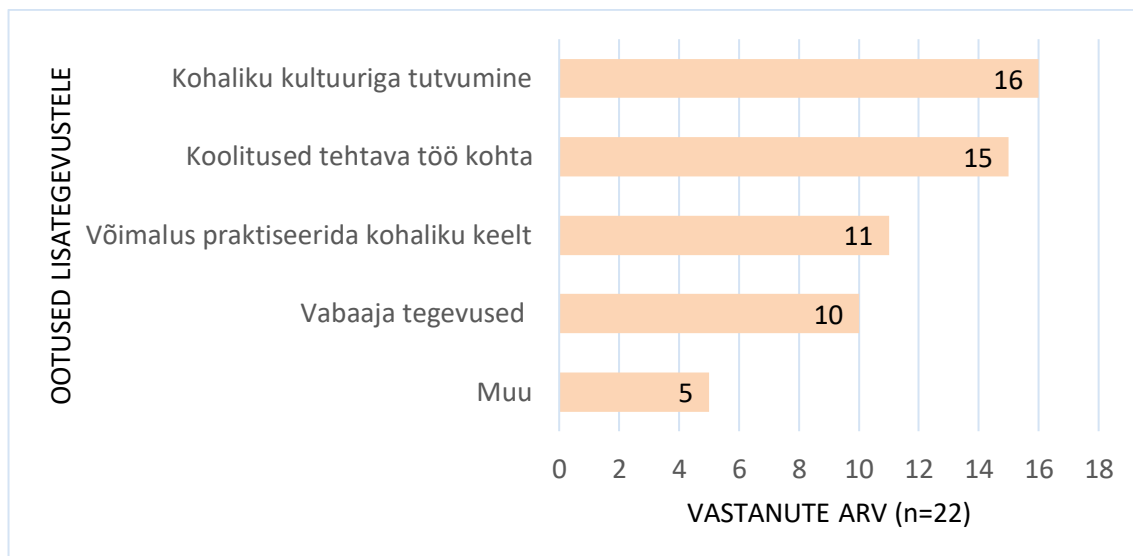
Enne reisi vajavad vabatahtliku töö turistid kõige rohkem infot majutuse kohta (14 vastust). Veel oli populaarne vastus info turvalisuse kohta (13 vastust) ja nimekiri asjadest, mis tuleb kaasa võtta (13 vastust). Kõige vähem oluliseks peavad vastajad teavet toitlustuse ja kultuuri kohta sihtkohas (vt joonis 5). Lisaks oli veel välja toodud, et soovitakse saada infot vaksineerimise kohta ja selle kohta, millistest riikidest on teised vabatahtliku töö turistid pärit.

Joonis 5. Ootused eelinfole (n=22)

Järgnevalt uuriti vabatahtliku töö turistidelt, kui kaua nad töötasid antud sihtkohas. Üheksa olid töötanud ühes sihtkohas kuni üks kuu, viis olid kauem kui kuus kuud, neli vastajat olid töötanud 3–6 kuud ja neli vastajat 2–3 kuud.

Kõige rohkem oodatakse, et võõrustaja pakuks lisategevusena kohaliku kultuuriga tutvumist (16 vastust). Väga olulisel kohal on ka vabatahtlike töö turistide jaoks koolitused tehtava töö kohta (15 vastust). Ootused ei ole nii kõrged kohaliku keele praktiseerimise ja vabaajategevuste osas (vt joonis 6). Veel toodi välja, et võõrustajad võiksid anda piisavalt vaba aega piirkonnaga tutvumiseks ja enda hobidega tegelemiseks.

Joonis 6. Ootused lisategevustele (n =22)

Kõige rohkem toetasid vabatahtliku töö turiste reisi vältel võõrustajad (14 vastust). Sellele järgnes võõrustaja kogukond (9 vastust), pere/tuttavad (7 vastust), kaastöötajad (7 vastust), kohalikud (6 vastust) ning vabatahtliku töö turismiorganisatsioon (6 vastust). Vabatahtliku töö turistide poolt veel teised osalejad, kes töötasid nendega samas programmis vabatahtlikuna (2 vastust). Üks vabatahtliku töö turist vastas, et toetas ise ennast kõige rohkem.

Vabatahtliku töö turistid hindasid, kui palju erines algselt pakutud kogemus lõplikust. Kõige rohkem valiti kolme vastust, et ei erinenud (5 vastust), nii ja naa (5 vastust) ja erines palju (5 vastust). Vähem vastati vähe (4 vastust) ja erines täielikult (3 vastust).

Enamik vabatahtliku töö turiste tõi välja, et vabatahtliku kogemus on andnud neile palju julgust juurde, seda nii suhtlemisel kui ka näiteks üksi reisimisel. Veel toodi välja paljude poolt, et nad on leidnud tänu kogemusele juurde palju uusi sõpru teistest kultuuriruumidest. Samuti hindavad vabatahtliku töö turistid väga kõrgelt kogemuse jooksul juurde omandatud teadmisi ja oskusi (vt lisa 4).

Vabatahtliku töö turistid osalevad vabatahtliku töö turismis eelkõige enda vajadustest ja ootustest lähtuvalt. Nii sihtkoht kui ka projekt valitakse vabatahtliku töö tegija ja võõrustaja enda eelistustele tuginedes. Kõrged ootused on vabatahtliku töö turistidel eelinfo, majutuse ja kultuuriliste tegevuste osas. Kuigi vastajate arv oli vähene, andsid

vastused kasulikke sisendit ettepanekute tegemiseks vabatahtliku töö turismiteenuste arendamisel.

2.3. Järeldused ja ettepanekud vabatahtliku töö turismi arendamiseks

Käesolevas peatükis tehakse teooriale ja uuringu tulemustele tuginedes järeldused ja ettepanekud vabatahtliku töö turismi arendamiseks. Ettepanekud võiksid huvi pakkuda kõikidele võõrustajatele, kes pakuvad vabatahtliku töö turistidele tööd. Lisaks saavad ettepanekuid kasutada nii vabatahtlike turismi organisatsioonid kui ka erinevad platvormid, et arendada vabatahtliku töö turismi nii, et see vastaks kõikide osapoolte ootustele ja vajadustele.

Uuringus leidis kinnitust, et vabatahtliku töö turistide vajalik oskuste tase võõrustaja kogukonna teenimiseks võib ulatuda kvalifitseerimata kuni kõrge kvalifikatsioonini olenevalt programmist (Chua *et al.*, 2019, lk 549). Kõige rohkem sõltub see sellest, millist tööd hakkab vabatahtliku töö turist tegema. Kui on tegemist lihtsate majapidamistöodega, nagu enamik intervjuus osalenuid välja tõid, siis vabatahtliku töö turist ei pea omama kindlaid teadmisi ja läbima enne kohaletulekut spetsiifilisi koolitusi. Kõik on kohapeal õpitav ja omandatav. Samas, kui töö on seotud rohkem spetsiifilise valdkonnaga, mis vajab teadmisi ja oskusi, siis ootavad võõrustajad vabatahtliku töö turistidelt eelnevat kogemust ja valmisolekut näidata, et nad on antud alal pädevad. Järelikult on hästi oluline informeerida vabatahtliku töö turisti enne tulekut, millised on täpsed ootused tehtavale tööle.

Workaway platvormi tuuakse esile kui innovaatorit vabatahtliku töö turismis (Bhakti & Iskandar, 2020, lk 6). Uuringus ilmnes, et see platvorm on kõige enam tuntud, järelikult on selline innovatiivne lähenemine vabatahtliku töö pakkumistele toonud tuntust. Antud platvorm vahendab võimalusi vabatahtliku töö tegemiseks üle maailma, ühendades sellisel moel nii vabatahtlikud kui vabatahtlike vastuvõtjad ehk võõrustajad (Bhakti & Iskandar, 2020, lk 6). Sellised platvormid on järjest rohkem populaarsust kogumas, kuna võõrustajad saavad nende platvormide kaudu iseseisvalt vabatahtliku töö turiste otsida. Samuti selgus vabatahtliku töö turistide vastustest, et kõige rohkem kasutatakse töövahendusplatvorme. Sellist viisi kasutades ei ole vaja vahendavaid vabatahtlike

turismiorganisatsioone või eraettevõtteid, kes võivad edastada vabatahtliku töö turistidele eksitavat teavet ja infot võõrustaja osas. Selline olukord võib tekkida siis, kui antud organisatsioon või ettevõtte lähtub eelkõige vabatahtliku töö turisti ootustest ja vajadustest, kuna soovib klientide pealt kasumit teenida (Guttentag, 2009, lk 541). Seepärast peakski olema võõrustajal ja vabatahtliku töö turistil vahetu suhtlus, mis aitab leida võõrustajal enda ootustele ja vajadustele vastava vabatahtliku töö turisti. Selleks on töövahendusplatvormid ideaalsed, kuna on võimalik jagada otse üksteisega infot, vältides nii edastatava teabe moonandumist.

Vabatahtlike töövahendusplatvormidel saavad huvilised teada, mis on vajalikud sammud, millist kogemust võõrustajad pakuvad ning millised on nende õigused ja kohustused (Avram & Bălan, 2015, lk 38). Seda kinnitab ka uuring, kuna võõrustajad vastasid ühiselt, et kogu vajaminev eelinfo on platvormidel kättesaadav nende vabatahtliku töö pakkumise juures. Vabatahtliku töö turistide andmeid analüüsid selgus, et kõige olulisem on eelinfo majutuse ja turvalisuse kohta ning kõige vähem teavet vajatakse toitlustuse kohta. Nii teoorias (Andereck *et al.*, 2012, lk 133) kui ka uuringus selgus, et kõrged ootused on vabatahtliku töö turistidel reisieelse info kohta, kuhu kuulub nimekiri asjadest. Sellest võib järeldada, et vabatahtliku töö turistid ootavad palju teavet enne reisi, mida kinnitab ka teooria (Andereck & Lee, 2012, lk 138).

Võõrustajad pakuvad vabatahtliku töö turistidele tehtud töö eest nii majutust kui ka toitlustust (Khetagurova *et al.*, 2018, lk 2). Intervjuude käigus selgus samuti, et kõige rohkem pakutakse majutust ja osad võõrustajad pakuvad lisaks ka toitlustust. Võõrustaja jaoks on ootuseks see, et nende poolt pakutavad hüved vastaks ka tehtava töö hulgale. Sellepärast pakuvadki paljud võõrustajad ainult majutust, kuna kui nad pakuksid veel lisaks toitlustust, siis nad jääksid kahjumisse vabatahtliku turisti võõrustamisega.

Lisategevused olenevad ka väga palju projekti tüübist. Saab eristada kolme tüüpi projekte, kus esiteks keskendutakse rohkem uurimistööle ja mitte nii palju vabatahtlike kogemusele. Teiseks projektid, mis pakuvad vabatahtlikele nii osalemist kaitseprojektis kui ka puhkust. Sellises projektis osalemises juurde kuulub veel kohaliku kultuuri tundma õppimine ja seikluslikes tegevustes osalemine. Kolmandaks projektid, mis edendavad isiklikku arengut läbi tegevuste ja kultuuride vahelise suhtluse. (Coghlan,

2009, lk 285) Sellised lisategevused toodi ka võõrustajate poolt välja, millest võib järeldada, et pakutakse mitmesuguseid lisategevusi. Uurides lisategevuste kohta selgus, et võõrustajad pakuvad eelkõige vabatahtliku töö turistidele keeleõpet. Samas vabatahtliku töö turistide vastuseid analüüsid selgus, et neil ei ole kõrged ootused keeleõppele, mida kinnitab ka teooria (Andereck *et al.*, 2012, lk 133). Mõlema osapoole poolt toodi välja, et oluliseks tegevuseks on kultuurivahetus.

Uuringus selgus, et võõrustajate ootuseks on, et vabatahtliku töö turistid oleksid ausad, töökad ja teadlikud töö eesmärgist. Samuti soovivad võõrustajad, et vabatahtliku töö turistid oleksid õnnelikud tööd tehes ja tahaksid abi pakkuda. Probleem võib esile kerkida üles siis, kui vabatahtliku töö turistid keskenduvad rohkem enda vajaduste rahuldamisele kui abivajajale (Khetagurova *et al.*, 2018, lk 2). Seda võib järeldada ka küsimustikule vastajate andmete analüüsimisel, kuna kõige rohkem toodi välja, et soovitakse arendada enda oskusi ja teadmisi. Teooria kinnitab samuti, et vabatahtlike motivatsiooniks võib olla hoopis oma vajaduste rahuldamine nagu näiteks enesetoetus, minapildi tõstmine, sotsiaalne suhtlus, saavutus- ja kuuluvustunne (Coghlan, lk 268, 2007). Selline kontseptsioon tuleks teistpidi pöörata, kuna tegelikult otsib endale abi võõrustaja ja eelkõige tuleks sellele keskenduda. Selleks peaksid vabatahtliku töö turistid leidma endale sellise programmi, kus nad suudavad ennast tõeliselt kaasata ja abistada abivajajat.

Kui vabatahtliku turismi teenusepakkujad suudavad tuvastada oma osalejate motivatsiooni, siis eeldatakse, et nad suudavad paremini sobitada vabatahtlikku turisti sobiva vabatahtliku tegevusega (Knollenberg *et al.*, 2014, lk 925). Uuring kinnitab, et võõrustajad koguvad avalikku infot isiku sobivuse kohta enne tulekut. Osad võõrustajad nõuavad näiteks motivatsiooni- või kandideerimiskirja. Sobiliku vabatahtliku töö turisti leidmiseks on vaja välja selgitada täpne reisi motivatsioon.

Vabatahtlike turismi on defineeritud kui reisikogemust, mis aitab kaasa loodusliku, majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna parendamisele ning on juhitud peaaegu eranditult altruistlikul eetikal. See tähendab, et vabatahtlikud panustavad oma aega ja raha vabatahtlike turismi, et aidata abivajajaid. (Coghlan & Fennell, 2009, lk 377) Seda kinnitab ka uuring, et vabatahtliku töö turistid on suureks abiks töö tegemisel,

mida üksi võõrustaja ei jaksaks ära teha. Samas ei pruugi see olla kõige efektiivsem viis töö tegemiseks, kuna kõigepealt tuleb vabatahtliku töö turistid välja koolitada.

Vabatahtlikud, kes saavad väljastpoolt kogukonda, saavad jagada oma teadmisi ning inspireerida kohalikke oma keskkonda säästma. (Lee & Chang, 2020, lk 1828) Uuringu tulemused kinnitavad, et vabatahtliku töö turistid mõjutavad väga positiivselt võõrustaja kogukonda. Järelikult oleks ka oluline teavitada ka vabatahtliku töö turiste, millist mõju nad on avaldanud. See näitab vabatahtliku töö turistile, et nende tegevusest on kasu ja mõju ka laiahaardelisemalt kogukonnale. See võib motiveerida uuesti vabatahtliku töö turisti osalema vabatahtlikus töö turismis.

Vabatahtliku töö turism ühendab reisimise vabatahtliku tööga, meelitades ligi inimesi, kes otsivad vastastikku kasulikku turismikogemust, mis aitaks kaasa mitte ainult nende isiklikule arengule, vaid ka positiivselt sotsiaalsele, looduslikule või majanduslikule keskkonnale. Seetõttu peetakse vabatahtlike turismi ka kestlikuks turismivormiks. (Raymond & Hall, 2008, lk 530) Uuringu tulemustest selgus, et üldiselt näevad võõrustajad vabatahtliku töö turismi kestlikuna, kuna toimub väärtuste vahetus. Lisaks toodi välja, et vabatahtliku töö turism ei ole kestlik, kuna kasutatakse reisimiseks transpordivahendit ja vabatahtliku töö turism saaks siis olla ainult kestlik, kui tehakse tööd vabatahtlikuna keskkonnakaitse valdkonnas, mis mõjuks positiivselt looduskeskkonnale. Vabatahtliku töö turismi jätkusuutlikkus oleneb paljudest teguritest ja eriti vabatahtliku töö turisti panusest projekti. Jätkusuutlikkuseks on vaja tasakaalu.

Uuringu tulemustele vastavalt tegi töö autor ettepanekud, mis võivad olla kasulikud võõrustajatele:

- Võõrustaja lisab detailse teabe töövahendusplatvormil pakutava vabatahtliku töö juurde, et vabatahtliku töö turist saaks hinnata oma oskusi ja teadmisi, kas ta oleks üldse sobilik kandidaat enne tööle kandideerimist.
- Kontrollimaks vabatahtliku töö turisti teadmisi antud alal viib võõrustaja läbi intervjuud ja selgitab töö detaile, et näha, kas vabatahtliku töö turist vastab nende ootustele.

- Võõrustaja edastab vajaliku teabe vabatahtliku töö turistidele otsesõnumi töövahendusplatvormi kaudu või meili teel. See tagab selle, et vabatahtliku töö turist hiljem ei saaks talle esitatud nõudmisi ümber lükata.
- Võõrustaja edastab vabatahtliku töö turistile detailse info majutuse, turvalisuse kui ka asjade kohta, mida tuleks kaasa võtta.
- Võõrustaja paneb paika kindlad nõuded. Näiteks kui mitu tundi peab tegema vabatahtliku töö turist tööd, et see võrduks vastu saadava hüvega või siis erikokkulepped, mis on mõlema osapoole poolt kinnitatud. Selline lähenemisviis on vajalik, kui soovitakse täita mõlema osapoole ootused ja vajadused.
- Mõlemad osapooled toovad välja oma kirjelduses, mida nad saavad omalt poolt pakkuda, et toimuks kultuuride vahetus.
- Võõrustajad teevad ettepaneku töövahendusplatvormidele lisada juurde väli vabatahtliku töö turisti kirjelduses, kuhu vabatahtlikud saavad kirja panna oma kolm peamist reisi motivatsiooni. Selle järgi saab võõrustaja otsustada, kas antud isik oleks sobilik projekti jaoks.
- Võõrustajad koostavad küsimused, mis aitavad hinnata vabatahtliku töö turisti motivatsiooni ning paluvad vabatahtliku töö turistil neile eelnevalt vastata, näiteks: Milliseid tööülesanded sulle rõõmu pakuvad ja millised on sinu jaoks ebameeldivad? Too palun näiteid.
Kas eelistad erinevaid tööülesandeid teha või meeldib rutiin?
- Võõrustaja edastab täpsed tööülesanded ja koostab 10-palli süsteemi, kus vabatahtliku töö turist saab hinnata oma oskusi iga tööülesande juures. Nii saab võõrustaja otsustada hiljem, millised võiksid olla antud vabatahtliku töö turisti tööülesanded, et töö tegemine oleks võimalikult efektiivne.
- Võõrustaja lisab ausa tagasiside töövahendusplatvormile, kirjeldab tehtud töö kasu kogukonnale ja/või kirjutab peale kogemust töö tegijale soovituskirja. Tagasiside põhjal on ka teistel võõrustajatel võimalik leida endale sobilikud vabatahtliku töö turistid.
- Võõrustaja paneb kirja positiivsed ja negatiivsed vabatahtliku töö projekti küljed ja teeb selle põhjal järeldused. Leiab negatiivsetele mõjudele jätkusuutlikumad lahendused.

Antud ettepanekud on tehtud töö autori poolt teooria ja uuringu tulemuste põhjal. Ettepanekud on suunatud vabatahtlike turismiorganisatsioonidele (sh nii teenusepakkujad ehk võõrustajad kui ka vabatahtlikke vahendavad organisatsioonid), kes otsivad spetsiaalsete töövahendusplatvormide (Workaway, Worldpackers, WWOOF jne) endile vabatahtliku töö turiste. Tehtud ettepanekud võimaldavad tööpakkujatel leida töö spetsiifikale vastavaid vabatahtlikke ning parandada nende informeeritust pakutava töö, vajalike oskuste, elamistingimuste ja muude kohapealsete võimaluste osas. See võimaldab suurendada nii tehtavast tööst saadavat kasu kui ka mõlema peamise osapoole - võõrustaja ja vabatahtlikut töö turisti - rahulolu.

KOKKUVÕTE

Antud lõputöö teemaks oli „Vabatahtliku töö turismi arendusvõimalused Eesti teenusepakkujate näitel“. Üha enam on populaarsust kogumas alternatiivsed turismivormid, mis teevad vähem kahju nii looduslikule, kultuurilisele ja sotsiaalsele keskkonnale. Inimesed mõistavad, et massiturism ei ole jätkusuutlik ning otsivad uusi viise reisimiseks. Üheks selliseks on vabatahtliku töö turism, mis ühendab reisimise vabatahtliku tööga. Vabatahtliku töö turist reisib teise riiki, et seal pakkuda abi ja vastutasuks saab tasuta majutust ja/või toitlustust. Vabatahtliku töö turismi eesmärk on aidata abivajajaid, kuid eraettevõtted, kes korraldavad selliseid projekte, soovivad pigem kasumit teenida. Sellepärast keskendutakse vabatahtliku töö turistide ootustele ja vajadustele ning võõrustajad sihtkohas jäävad tahaplaanile. Selleks, et vabatahtliku töö turism oleks jätkusuutlik, tuleb võtta arvesse kõigi osapoolte ootusi ja vajadusi.

Teoriale tuginedes selgus, et vabatahtliku töö turism on arenenud jõudsalt viimase paarikümne aasta jooksul, mis on toonud juurde väga palju erinevaid nišše, kuidas on võimalik osaleda vabatahtliku töö turismis. Projektide valik on väga mitmekesine, näiteks on võimalik osaleda nii keskkonna, humanitaarabi, looduslikes ja teaduslikes projektides jne. Samuti on võimalik valida projekti kestuse, kaasatuse ja mõju järgi. Enamjaolt korraldavad projekte vabatahtlike turismiorganisatsioonid ja eraettevõtted. Samuti on võimalik leida endale töö vabatahtlikuna töövahendusplatvormide kaudu. Platvorme on mitmeid, kuid Eestis on kõige populaarsemad Workaway, Worldpackers, WWOOF ja HelpX.

Vabatahtliku töö turismivormi arendamiseks Eestis viis töö autor läbi uuringu, kus osalesid nii vabatahtliku töö turistid kui ka võõrustajad. Esiteks viidi läbi kvalitatiivne uuring võõrustajatega, kes pakuvad tööd Eestis vabatahtliku töövahendusplatvormidel. Tuginedes uuringu tulemustele ja varasemalt käsitletud teoriale selgus, et ootused vabatahtlike töö turistide oskuste tasemele võivad olla väga erinevad. Kõige rohkem

pakutakse Eestis võõrustajate poolt kergemaid majapidamistöid, mis ei vaja eelnevaid oskusi ja teadmisi, kuna kõik on kohapeal õpitav. Samas ootavad võõrustajad, et vabatahtliku töö turistid oleksid töökad ja teadlikud töö eesmärgist, kuna kõige olulisemal kohal on see, et töö saaks tehtud. Kogu info on tööülesannete juures välja toodud töövahendusplatvormidel. Selleks, et teha kindlaks, kas vabatahtliku töö turist oleks sobilik antud projekti jaoks, tuleks läbi viia ka intervjuud, eriti kui on tegemist spetsiifilisema tööga, mis vajab töö tegemiseks eelnevat kogemust või erialaseid teadmisi. Lihtsamate oskuste välja selgitamiseks tuleb koostada 10-palli süsteem, kus vabatahtliku töö turist hindab oma oskusi ja teadmisi ning tulemuste põhjal saab isiku paremini sobitada tööga.

Samuti tuleks välja selgitada vabatahtliku töö turisti peamised motivatsioonid. See annab aimu juba enne tulekut, millele vabatahtliku töö turist keskendub. Selleks oleks hea viis intervjuude käigus või siis kirjalikult esitada küsimused, mis aitavad hinnata vabatahtliku töö turisti motivatsioone. Kuna uuringus ja teoorias selgus, et vabatahtliku töö turistide peamiseks motivatsiooniks võivad olla enda oskuste ja teadmiste arendamine, siis on väga oluline võõrustaja jaoks olla sellest teadlik. Vabatahtliku töö turistid lisaksid oma kirjeldusse töövahendusplatvormidel kolm peamist motivatsiooni, mille järgi saab siis võõrustaja otsustada, kas antud isik oleks üldse sobilik projekti jaoks.

Nii teoorias kui ka uuringus selgus, et vabatahtliku töö turisti jaoks on oluline info majutuse, turvalisuse ja asjade kohta, mis tuleks kaasa võtta. Samuti selgus, et mõlema osapoole jaoks on oluline, et toimuks kultuuri vahetus. Sellepärast on töövahendusplatvormid väga praktilised, kuna kogu detailse info saab lisada oma kirjeldusse. Samuti on võimalik suhelda üksteisega otsesõnumi kaudu, mis muudab info edastamise väga lihtsaks ning teave ei saa moonduda, kuna ei ole vahendajaid vahel. Võõrustaja ja vabatahtliku töö turist võiksid saata olulisema teabe läbi sõnumi, kuna see tagab selle, et hiljem ei saaks kumbki osapool nõudmisi ümber lükata.

Teoorias on välja toodud, et vabatahtliku töö turistid võivad mõjuda võõrustaja kogukonnale negatiivselt. Uuringus selgus just vastupidine, et vabatahtliku töö turistid on väga suurt positiivset mõju avaldunud. Näiteks võõrustajate lapsed saavad keelepraktikat, samuti kohalikud elanikud ja aitab ka tugevdada töö kogukonda. Kõik

positiivsed küljed võiksid mõlemad osapooled välja tuua, näiteks jättes tagasiside töövahendus platvormile või siis kirjutada soovituskirja, et tulevased võõrustajad või vabatahtliku töö turistid saaksid hinnata millist mõju on eelnevalt avaldanud antud isikud. Selline positiivne tagasiside võib aidata ka suurendada motivatsiooni uuesti vabatahtliku töö turismis osalemiseks.

Käesoleva lõputöö eesmärk – esitada teoreetilistele allikatele ja lõputöö uuringu tulemustele tuginedes ettepanekud teenusepakkujatele vabatahtliku töö turismi arendamiseks Eestis – sai täidetud. Esitatud ettepanekud võiksid huvi pakkuda kõikidele vabatahtlikku tööd pakkuvatele võõrustajatele, kes soovivad turistidele oma ukсед avada ja pakkuda erinevate tööde sooritamist vabatahtliku töö korras.

VIIDATUD ALLIKAD

- Abreu, J., & Ferreira, M.R. (2021). What we know about volunteer tourism - an approach to motivations and impacts. *International Journal of Sustainable Society*, 13 (1), 16–33. <https://www.inderscienceonline.com/doi/epdf/10.1504/IJSSOC.2021.115676>
- A Guide to Volunteering with Workaway or Worldpackers When You Travel. (2021). Skye travels. <https://www.skyetravels.com/workaway-or-worldpackers/>
- Andereck, K., McGehee, N. G., Lee, S., & Clemmons, D. (2012). Experience expectations of prospective volunteer tourists. *Journal of Travel Research*, 51(2), 130-141. <https://doi.org/10.1177/0047287511400610>
- Ateş, E. B. (2022). Bibliometric analysis of studies published on alternative tourism in tourism literature. *Tourism and Rural Space*, 48(2), 37-46. 10.5281/zenodo.7546615
- Auken, R. V. (2023). *NGO Volunteer Opportunities Abroad: Gain International Work Experience*. Volunteer Forever. https://www.volunteerforever.com/article_post/ngo-volunteer-opportunities-abroad-gain-international-work-experience/
- Bhakti, B. A. S., & Iskandar, K. (2020). Cultural and tourism attraction in workaway projects as a sustainable agriculture development attempt in rural area: A case study of a Workaway Project in Yufuin. *E3S Web of Conferences*, 21 (1), 1-13. 10.1051/e3sconf/202021101030
- Claire. (2023). *The Best Work Exchanges Websites Compared. Tales of a Backpacker*. <https://talesofabackpacker.com/work-exchange-sites-like-workaway-helpx-wwoof-worldpackers/>
- Coghlan, A. (2007) Towards an Integrated Image-based Typology of Volunteer Tourism Organisations. *Journal of Sustainable Tourism*, 15 (3), 267-287. <https://doi.org/10.2167/jost628.0>

- Coghlan, A., & Fennell, D. (2009) Myth or substance: An examination of altruism as the basis of volunteer tourism. *Annals of Leisure Research*, 12 (3-4), 377-402. <https://doi.org/10.1080/11745398.2009.9686830>
- Coghlan, A. (2006). Volunteer tourism as an emerging trend or an expansion of ecotourism? A look at potential clients' perceptions of volunteer tourism organisations. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 11, 225 - 237. <https://doi.org/10.1002/nvsm.35>
- Coren, N., & Gray, T. (2012). Commodification of Volunteer Tourism: A Comparative Study of Volunteer Tourists in Vietnam and in Thailand. *International Journal of Tourism Research*. 14 (3), 222 - 234. [10.1002/jtr.848](https://doi.org/10.1002/jtr.848)
- Easton, S., & Wise, N. Online portrayals of volunteer tourism in Nepal: Exploring the communicated disparities between promotional and user-generated content. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, Volume 7 (2), 141-158. <https://doi.org/10.1108/WHATT-12-2014-0051>
- Etikan, E., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5, (1), 1-4. [10.11648/j.ajtas.20160501.11](https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11)
- Everingham, P. (2015). Intercultural Exchange and mutuality in volunteer tourism: The case of intercambio in Ecuador. *Tourist Studies*, 15(2), 175-190. [10.1177/1468797614563435](https://doi.org/10.1177/1468797614563435)
- Grimm, K., & Needham, Mark. (2012). Internet promotional material and conservation volunteer tourist motivations: A case study of selecting organizations and projects. *Tourism Management Perspectives*. 1(1), 17–27. [10.1016/j.tmp.2011.12.007](https://doi.org/10.1016/j.tmp.2011.12.007)
- Gutierrez, E. L. M. (2021). Redefining Sustainable Tourism in COVID-19: A Political-Economy Approach. *DLSU Business & Economics Review* 31(2), 1–13. <https://www.dlsu.edu.ph/wp-content/uploads/2021/04/1Gutierrez-041121.pdf>
- Sustainable Development*. (n.d.). UNWTO. <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- Guttentag, D. (2009). The Possible Negative Impacts of Volunteer Tourism. *International Journal of Tourism Research*, 11 (6), 537 - 551. [10.1002/jtr.727](https://doi.org/10.1002/jtr.727)

- Herbold, V., Thees, H & Philipp, J. (2020). The Host Community and Its Role in Sports Tourism—Exploring an Emerging Research Field. *Sports Tourism Sustainability*, 12 (24). 10.3390/su122410488
- Hertwig, F., & Lusby, C. (2021). Benefits and opportunities of international volunteer tourism – sustainable travel post pandemic. *World Leisure Journal*. 14-22. <https://doi.org/10.1080/16078055.2021.1887996>
- History of ELF's talgud. (n.d.). ELFi talgud. <https://www.talgud.ee/faq/history-of-elf-s-talgud>
- Kelly K. A (2017). Different type of lighting research – A qualitative methodology. *Lighting Research & Technology*, 49(8), 933-942. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1477153516659901>
- Khetagurova, V. S., Kryukova, E. M., Maloletko A. N., Kaurova, O. V., Mosalev, A. I., Mukhomorova, I. V., & Egorova, E. N. (2018). Volunteer Tourism as a Variety of Responsible Tourism. *IOP Conference Series Earth and Environmental Science*, 204, 1-2. 10.1088/1755-1315/204/1/012015
- Kirillova, K., Lehto, X., & Cai, L. (2015). Volunteer Tourism and Intercultural Sensitivity: The Role of Interaction with Host Communities. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 32 (4), 1-19. 10.1080/10548408.2014.897300
- Knollenberg, W., McGehee, N., Boley, B., & Clemmons, D. (2014). Motivation-based transformative learning and potential volunteer tourists: Facilitating more sustainable outcomes. *Journal of Sustainable Tourism*, (22), 922-941. 10.1080/09669582.2014.902065
- Lee, H.Y., & Chang, J. J. (2020). Rethinking sustainability in volunteer tourism. *Current Issues in Tourism*, 23 (14), 1820-1832. <https://doi.org/10.1080/13683500.2019.1653267>
- Lo, A.S., & Lee, C. Y. S. (2011). Motivations and perceived value of volunteer tourists from Hong Kong. *Tourism Management*, 32, 326-334. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.03.002>
- Chua, B.L., Meng, B., Ryu, H.S. & K, Wansoo. (2019). International volunteer tourism and youth travelers – an emerging tourism trend. *Journal of Travel & Tourism Marketing*. 36 (5), 549-562. 10.1080/10548408.2019.1590293

- Mensah, E. A., Agyeiwaah, E., & Otoo, F. E. (2021). Re-conceptualizing volunteer tourism organization roles: A host perspective. *Tourism Management Perspectives*, 37, 2-9. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2020.100785>
- Mission*. (n.d.). WWOOF. <https://wwooof.net/fowo/>
- Mertens, C. M. S. E. (2022). Short-term volunteer tourism: An opportunity for the environment or an ethical pitfall? https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/26232/1/master_catherine_ellen_mertens.pdf
- Mohajan, H. (2020). Quantitative Research: A Successful Investigation in Natural and Social Sciences. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 9 (4), 50-79. <https://www.semanticscholar.org/paper/Quantitative-Research%3A-A-Successful-Investigation-Mohajan/2f8f6992e8e85023fc232f23ed84558332a62b7b>
- O'Keefe, J., Buytaert, W., Mijic, A., Brozović, N., and Sinha, R. (2016). The use of semi-structured interviews for the characterisation of farmer irrigation practices, *Hydrol. Earth Syst. Sci.*, 20 (5), 1911–1924, <https://doi.org/10.5194/hess-20-1911-2016>, 2016.
- Ong, F., Lockstone-Binney, L., & King, B. (2014). Volunteer tourism programs: A stakeholder matrix. https://www.researchgate.net/publication/309462469_Volunteer_tourism_programs_A_stakeholder_matrix Binney503045-Accepted.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Organisatsioon*. (s.a.). EstYES. <https://estyes.ee/estyes/organisatsioon/>
- Our Mission*. (n.d.). Workaway. <https://www.workaway.info/en/community/mission>
- Pompurová, K., Sokolová, J., Cole, D., Marčeková, R., & Kožiak, R. 2020. Are visitors interested in volunteer tourism? Evidence from Slovakia. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(4), 3339-3353. [http://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4\(50\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4(50))
- Raymond, E., & Hall, C. (2008). The Development of Cross-Cultural (Mis)Understanding Through Volunteer Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 16 (5), 530-543. <http://dx.doi.org/10.1080/09669580802159610>
- Shava, G., Hleza, S., Tlou, F., Shonhiwa, S., & Mathonsi, E. (2021). Qualitative content analysis. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 5(7), 552-558. https://www.researchgate.net/publication/355186712_Qualitative_content_analysis

- Snyder, M., & Omoto, A. (2008). Volunteerism: Social Issues Perspectives and Social Policy Implications. *Social Issues and Policy Review*, 2, 1 - 36.
<https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2008.00009.x>
- Stainton, H. (2016). A segmented volunteer tourism industry. *Annals of Tourism Research*, 61, 256-258. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2016.09.011>
- Stebbins, R. A., & Graham, M. (2004). Volunteering as Leisure/ Leisure as Volunteering. *An International Assessment*.
<https://www.cabidigitallibrary.org/doi/book/10.1079/9780851997506.0000>
- Taplin, J., Dredge, D., & Scherrer, P. (2014). Monitoring and Evaluation of Volunteer Tourism: A Review and Analytical Framework. *Journal of Sustainable Tourism* 22(6), 874-897. <https://doi.org/10.1080/09669582.2013.871022>
- Teave kasutaja AIESEC in Estonia kohta.* (s.a.). AIESEC in Estonia.
https://www.facebook.com/AIESECinEstonia/about_details?locale=et_EE
- The Power of Human Connection.* (n.d.). Peace Corps.
<https://www.peacecorps.gov/about/>
- Thompson, J. (2021). Volunteer tourism fields: spaces of altruism and unsustainability
 Volunteer tourism fields: Spaces of altruism and unsustainability. *Current Issues in Tourism*, 25 (5), 779–791. <https://doi.org/10.1080/13683500.2021.1887824>
- We believe travel is a universal right.* (n.d.). Worldpackers.
<https://www.worldpackers.com/about-us>
- Wearing, S. (2004). Examining best practice in volunteer tourism. *Volunteering as leisure/leisure as volunteering: An international assessment*, 209-224.
 10.1079/9780851997506.0209
- Wearing, S., & McGehee, N. G. (2013). Volunteer Tourism: Review. *Tourism Management*, 38, 120-130. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.03.002>
- Welcome to HelpX.* (n.d.). HelpX. <https://www.helpx.net/>

Lisa 1. Intervjuu küsimused võõrustajale

1. Millist tööd vabatahtliku töö turistile pakute?
2. Kas otsite ise endale vabatahtlikud töö turistikud või teete koostööd mõne vabatahtlike turismiorganisatsiooniga?
3. Kust leiab vabatahtliku töö turist reisiks vajaliku eelinfo?
4. Mis ootused on teil vabatahtliku töö turistile?
5. Mis teie omalt poolt pakute vastu vabatahtliku töö turistile tehtava töö eest?
6. Milliseid tegevusi pakute veel vabatahtliku töö turistidele peale majutuse/toitlustuse? Lisategevused nagu näiteks aktiivsed tegevused, kultuuri tutvustamine, keeleõpe.
7. Kuidas saate kindel olla, et leiate endale sobiva vabatahtliku? Kas tal peab olema teatud töökogemus või mingid teised omadused?
8. Mis on teile andnud vabatahtliku töö turismis osalemine?
9. Kas te arvate, et vabatahtliku töö turistide tegevus mõjutab kuidagi näiteks teie kogukonda, kohalike elanike või looduslikku keskkonda?
10. Mis tähendab teie jaoks kestlik turism? Kas arvate, et vabatahtliku töö turismi võib sinna alla liigitada ja kus kohas näete kitsaskohti?

Lisa 2. Küsimustik vabatahtliku töö turistile

Mis on Teie viimane vabatahtliku töötegitjana reisimise kogemus ja millist tööd tegite?
Kelle kaudu leidsite endale vabatahtliku turismis töö? <ul style="list-style-type: none">
• Vabatahtlike turismiorganisatsioon
• Eraettevõtte
• Vabatahtlike turismiplatvorm veebis, mis ühendab vabatahtlikud võõrustajaga (www.workaway.info, www.worldpackers.com, www.woof.net)
• Otsene kontakt võõrustajaga
• Tuttava kaudu
• Muu
Mis on peamine põhjus, miks reisite teise riiki vabatahtlikuna töötama? <ul style="list-style-type: none">
• Aidata abivajajaid teises riigis
• Arendada oskusi ja teadmisi
• Väljakutse
• Keelekümblus
• Tervise ja elustiili parendamine
• Annetada/aidata raha koguda
• Olemasolevate oskuste jagamine
• Isiklik hobi/huvi
• Usuline kaasatus
• Põgenemine igapäeva elu eest
• Kultuurivahetus
• Muu
Mille järgi valite sihtkoha?
Milliseid juhendeid ja teavet vajate enne reisi? <ul style="list-style-type: none">
• Kultuuriteave
• Nimekiri asjadest, mida kaasa võtta
• Majutuse kohta info
• Toitlustuse kohta info
• Turvalisuse kohta info
• Muu
Kaua töötasite antud sihtkohas vabatahtliku töö turistina? <ul style="list-style-type: none">
• kuni 1 kuu
• 2-3 kuud
• 3-6 kuud
• kauem kui 6 kuud
Millised ootused on Teil võõrustajale seoses lisateenustega? <ul style="list-style-type: none">
• Koolitused tehtava töö kohta
• Võimalus praktiseerida kohaliku keelt
• Vabaaja tegevused
• Kohaliku kultuuriga tutvumine
• Muu
Kes toetasid teid kõige rohkem reisi vältel?
Kui palju erines algselt pakutav kogemus lõplikust? (hinnake 5-pallisel skaalal, kus 1 = ei erinenud, 2 = vähe, 3 = nii ja naa, 4 = erines palju, 5 = erines täielikult)
Mis on Teile vabatahtliku töö turistina osalemine juurde andnud?

Lisa 3. Kodeeritud märksõnad intervjuudest

Teema	Intervjuudest esile tulnud märksõnad
Taustaandmed	<ul style="list-style-type: none"> • Majapidamistööd • Remonditööd • Aiandus • Koristamine • Värvimine
Informatsiooni kättesaadavus	<ul style="list-style-type: none"> • Workaway • Worldpackers • Helpx • Vabatahtlike turismiorganisatsioonid
Ootused vabatahtliku töö turistidele	<ul style="list-style-type: none"> • Töökus • Ausus • Aktiivsus • Teadlik eesmärgist • Õnnelik
Tegevused	<ul style="list-style-type: none"> • Majutus • Toitlustus • Keeleõpe • Kultuuri tutvustamine • Looduses tegevused
Rahulolu	<ul style="list-style-type: none"> • Töödega abistamine • Koos on toredam • Uued teadmised • Uued mõtted
Jätkusuutlikus	<ul style="list-style-type: none"> • Keelepraktika • Inglise keel • Muutused kogukonnas • Väärtuste vahetus

Lisa 4. Kodeeritud märksõnad küsimustikust

Teema	Küsimustikust esile tulnud märksõnad
Taustandmed	<ul style="list-style-type: none"> • Inglise keele õpetamine • Hostelis töötamine • Aiatööd
Reisi motivatsioon	<ul style="list-style-type: none"> • Arendada oskusi ja teadmisi • Kultuurivahetus • Aidata abivajajaid teises riigis • Isiklik hobi/huvi
Informatsiooni kättesaadavus	<ul style="list-style-type: none"> • Vabatahtliku turismiplatvorm • Läbi tuttava • Projektid • Facebooki lehed/grupid
Ootused kogemusele	<ul style="list-style-type: none"> • Huvi pakkuv projekt • Ringi reisida sihtkohas • Sotsiaalne õhkkond oleks meeldiv • Kultuuri vahetus • Uute inimestega kohtumine
Reisi kestvus	<ul style="list-style-type: none"> • Kuni 1 kuu • Kauem kui 6 kuud
Tegevused sihtkohas	<ul style="list-style-type: none"> • Kohaliku kultuuriga tutvumine • Koolitused tehtava töö kohta • Vaba aeg piirkonnaga tutvumiseks • Aeg enda hobidega tegelemiseks
Reisi rahulolu	<ul style="list-style-type: none"> • Ei erinenud • Nii ja naa • Erines palju
Kogemuse tulemus	<ul style="list-style-type: none"> • Julgus • Uued sõbrad • Teadmised • Oskused

SUMMARY

VOLUNTEER TOURISM DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AS AN EXAMPLE OF ESTONIAN SERVICE PROVIDERS

Gea Luik

The realization that mass tourism is not sustainable and the active search for alternative ways of travel are increasingly gaining traction among people. Consequently, sustainable forms of tourism with reduced impacts on the natural, social, and economic environment are gaining popularity. Volunteer tourism is one such form, involving a meaningful exchange of values. Travelling to different countries, volunteer work tourists aim to provide assistance to those in need. In exchange for their contributions, accommodations and/or meals are offered to them.

Over the past few decades, this field has witnessed rapid and remarkable development, giving rise to various niches. Increasing attention is being given by private enterprises to the expectations and needs of volunteer work tourists, as they strive to attract clients and generate profits. However, this approach falls significantly short of being sustainable, as the essence of volunteer tourism should primarily revolve around the actual work and the individuals in need. Consequently, the quality of the work performed may suffer, the presence of short-term volunteer work tourists may lead to uncoordinated project activities, and the prioritization of personal interests by these tourists may overshadow the act of helping others.

The topic is currently relevant as volunteer tourism is becoming increasingly popular. However, there is a lack of sufficient knowledge on how to organize this form of tourism in a way that meets the expectations and needs of both parties involved. As a result of this problem, the question is posed: What opportunities exist for the development of volunteer tourism?

Volunteer tourism projects are organized by volunteer tourism organizations, private enterprises, and hosts. This study specifically focuses on hosts who independently provide their services on the Workaway platform. The general sample for the study consisted of 59 Estonian volunteer work tourism service providers on the Workaway platform. A total of 7 hosts, all currently offering work opportunities to volunteer tourists, participated in the study. The hosts from different areas of volunteer work tourism were purposively selected to ensure diverse responses and enable drawing conclusions on whether there are commonalities or variations among the different service providers' perspectives. The study employed a qualitative data collection method, with conducted interviews transcribed and the resulting data subsequently coded.

The quantitative data collection method was employed to examine the expectations and needs of volunteer tourists in the sample of the second part of the study. A questionnaire was developed and distributed within various volunteer work tourism groups on Facebook to facilitate the study with volunteer tourists. The general sample for the second part consisted of members from volunteer work groups, totalling 107 208 individuals. It should be noted that these groups may include individuals beyond just volunteer work tourists, as there may be others interested in volunteer tourism, resulting in a potentially smaller number of actual volunteer work tourists within these groups. The target audience posed challenges in terms of accessibility, which contributed to a lower response rate. Nonetheless, the responses obtained provide valuable insights into the expectations and needs of volunteer work tourists. The questionnaire was designed based on theoretical foundations, allowing for a comparison between the participants' responses and the established theoretical framework. In total, 27 volunteer work practitioners participated in the questionnaire, with 22 providing comprehensive responses and 5 providing partial responses.

Based on the theory and research findings, it was found that varying expectations exist among hosts regarding the skill levels of volunteer work tourists. In Estonia, hosts primarily offer simpler household tasks that can be learned on-site without prior skills or knowledge. However, hosts anticipate that volunteer work tourists demonstrate diligence and a clear understanding of the work's objectives, as the primary focus is

accomplishing the tasks. In the case of more specialized tasks, assessing the volunteer work tourists' skills and knowledge becomes necessary. These findings facilitate a more effective matching process between individuals and tasks. Additionally, it was discovered that volunteer work tourists are often motivated by the opportunity to develop their own skills and knowledge. Consequently, it is vital for hosts to be aware of this aspect in order to determine the suitability of individuals for specific projects.

In both theory and the study, it was found that the provision of crucial information regarding accommodation, safety, and necessary belongings is deemed important for the volunteer tourist. Furthermore, it was revealed that cultural exchange is valued by both parties involved. As a result, volunteering platforms prove highly practical as they enable the inclusion of comprehensive details in their descriptions. Moreover, direct messaging facilitates seamless communication, ensuring the accurate transmission of information without intermediaries.

The objective of this thesis, which is to propose measures for the development of volunteer tourism in Estonia based on theoretical sources and the research findings of the thesis, has been successfully achieved. The proposals put forward to have the potential to attract the attention of all hosting service providers who are interested in welcoming tourists and offering a range of volunteer tasks to be undertaken.

Lihtlitsents lõputöö elektroonseks avaldamiseks

Mina, Gea Luik,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Vabatahtliku töö turismi arendusvõimalused Eesti teenusepakkujate näitel, mille juhendaja on Margrit Kärp, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Gea Luik

19.05.2023